

WIADOMOŚCI[©] CELNE

Nr 3/4

sierpień
2004

MINISTERSTWO FINANSÓW - SŁUŻBA CELNA • WARSZAWA 2004 • ISSN 1230 9087

Pan Kazimierz Marciniak, ekspert celny Izby Celnej we Wrocławiu, stały współpracownik „Wiadomości Celnych”, od lat propaguje działalność Służby Celnej w zakresie zwalczania przemytu narkotyków. W dniach 14-18 czerwca br. uczestniczył w międzynarodowej konferencji warsztatowej w Toruniu, poświęconej promocji zdrowia. Więcej informacji wewnątrz numeru.

WIADOMOŚCI CELNE

REDAKCJA

Redaktor naczelny: Krystyna Urbańska
Sekretarz redakcji: Beata Zuba
Marcin Woźniczko

PROJEKT GRAFICZNY
Aleksandra Laska

Wykonawca: POLCOM

WYDAWCA

Ministerstwo Finansów – Służba Celna
Warszawa, ul. Świętokrzyska 12
www.clo.gov.pl
prasa@clo.gov.pl
tel.: 694 46 30
tel./fax: 694 35 02
nakład: 3000 egz.

Drodzy Czytelnicy

Co prawda mamy wreszcie długo oczekiwane wakacje, ale nie mamy – jak na razie – równie długo oczekiwanej pięknej pogody. No cóż – musimy „czerpać” z tego co mamy i wypoczywać nie „refleksyjnie” leżąc na gorącym piasku, a bardziej aktywnie np. na długich spacerach pod parasolem. Bez względu na pogodę wakacje mają to do siebie, że wyjątkowo szybko mijają i zanim się obejrzymy – „w progu staję” 1 września.

Na szczęście dzień ten dla większości z nas kojarzy się już tylko z początkiem nowego roku szkolnego. Jednak już na zawsze będzie to również symboliczna rocznica jednego z najtragiczniejszych wydarzeń w dziejach ludzkości – początku II Wojny Światowej. My celnicy tego dnia w szczególny sposób pamiętamy o tych spośród nas, którzy w pierwszych dniach wojny oddali życie broniąc polskiego posterunku celnego.

Upamiętnia to wydarzenie symboliczny pomnik poległych celników w Malborku – Kałdowie, gdzie rokrocznie składamy wieńce oddając hołd naszym starszym kolegom.

Spotkamy się tam również 21 września w dniu naszego celniczego święta. Zrobmy wszystko, by to miejsce miało godną oprawę. Ponownie zwracamy się do Was, Koleżanki i Koledzy, o wsparcie naszej wspólnej akcji renowacji tego pomnika. Nic bardziej przykrego nie mogłoby nas spotkać niż niemożność wywiązania się z naszych zobowiązań finansowych wobec wykonawcy, który już rozpoczął prace, aby zdążyć przed 1 września. Nawet drobne sumy, ale pozyskiwane w powszechnej akcji rozwiązują każdy problem finansowy.

Mamy nadzieję, że tak się właśnie stanie w tym przypadku, chociaż z przykrością musimy stwierdzić, że jak na razie na podane przez nas konto dotarło zbyt mało wpłat.

Ponieważ wiemy, jak trudno jest zmusić się samemu do pójścia na pocztę i wypełnienia przekazu, apelujemy do Urzędów Celných: przeprowadźcie jednorazową „akcję wsparcia” – w grupie działa się sprawniej. Ten Urząd, który pierwszy się zmobilizuje i prześle na konto 1510-6000-7600-0040-1020-1824-11 – hasło „Pomnik”, jakąkolwiek kwotę – ogłosimy zwycięzcą naszego minikonkursu (który niniejszym właśnie ogłaszamy!). A nagrodą będzie fotoreportaż, przygotowany przez Redakcję „Wiadomości Celných” poświęcony temu Urzędowi i ludziom z nim związanym.

Im poświęcona będzie również okładka naszego pisma.

Docenimy w podobny sposób tę Izbę Celną, która będzie miała najwyższy kwotowo udział w naszej akcji. Czekamy na zwycięzców.

Krystyna URBAŃSKA

3 Prawo, przepisy, praktyka

- 3 Szczególny nadzór podatkowy
- 4 Wyjaśnienia w zakresie procedury wywozu
- 8 Obszary kontroli celnej cz. 2
- 10 Transport morski po akcesji
- 15 Służby celne w perspektywie następstw rozszerzenia Unii Europejskiej – nowe wyzwania
- 17 Metodologia udanej reorganizacji
- 22 Samochodowe obciążenie w urzędach

23 Prawo i bezprawie

28 Z życia służby

29 Kronika Kadrowa

34 Tak dawniej bywało

Szczególny nadzór podatkowy

Szczególny nadzór podatkowy z dniem 1 września 2003 r., na mocy przepisów ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o utworzeniu Wojewódzkich Kolegiów Skarbowych oraz o zmianie niektórych ustaw regulujących zadania i kompetencje organów oraz organizację jednostek organizacyjnych podległych ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych (Dz. U. Nr 137, poz. 1302), został przejęty przez Służbę Celną z urzędów kontroli skarbowej.

Zgodnie z art. 6a ust. 1 ustawy z dnia 24 lipca 1999 r. o Służbie Celnej (Dz. U. Nr 72, poz. 802, z późn. zm.) szczególny nadzór podatkowy wykonują naczelnicy urzędów celnych właściwi w zakresie podatku akcyzowego w obrocie krajowym. Zakres i tryb wykonywania szczególnego nadzoru podatkowego został określony w rozdziale 1a ustawy o Służbie Celnej, a także w wydanym na podstawie delegacji ustawowej rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 7 kwietnia 2004 r. w sprawie wykonywania szczególnego nadzoru podatkowego (Dz. U. Nr 65, poz. 598).

Szczególnemu nadzorowi podatkowemu podlega produkcja, przemieszczanie i obrót, w tym eksport i import, niektórymi wyrobami akcyzowymi zharmonizowanymi, objętymi procedurą zawieszenia poboru podatku akcyzowego lub zwolnionymi z podatku akcyzowego na podstawie przepisów o podatku akcyzowym.

Wśród tych wyrobów najważniejsze to:

- 1) alkohol etylowy,
- 2) napoje alkoholowe destylowane oraz ich półprodukty,
- 3) piwo oraz napoje alkoholowe będące mieszaniną piwa i napojów bezalkoholowych,
- 4) wyroby winiarskie,
- 6) wyroby tytoniowe, oraz
- 7) produkty rafinacji ropy naftowej.

Ponadto pracownicy szczególnego nadzoru podatkowego kontrolują biokomponenty oraz wyroby, w odniesieniu do których został wprowadzony obowiązek oznaczania znakami akcyzy, zarówno u producenta tych wyrobów, jak i będących w obrocie handlowym.

Wyjątek stanowią wyroby przeznaczone na cele specjalne, zużywane w jednostkach podległych, podporządkowanych lub nadzorowanych przez Ministra Obrony Narodowej, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz w jednostkach organizacyjnych Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu.

Zakres kontrolny szczególnego nadzoru podatkowego nie ogranicza się jedynie do wyrobów akcyzowych. Znaczna liczba pracowników urzędów celnych wykonujących szczególny nadzór podatkowy kontroluje także urządzanie gier w kasynach gry, na automatach i na automatach o niskich wygranych, tam gdzie

się one znajdują.

Czynności kontrolne są wykonywane przez pracowników lub funkcjonariuszy celnych zatrudnionych w urzędach celnych oraz w Ministerstwie Finansów na podstawie upoważnienia wydanego przez właściwego naczelnika urzędu celnego lub Szefa Służby Celnej. Specyfika kontroli szczególnego nadzoru podatkowego polega na urzędowym nadzorowaniu istotnych dla interesów budżetu państwa operacji gospodarczych.

Z tych względów pracownicy szczególnego nadzoru podatkowego kontrolują:

- 1) czynności związane z produkcją, przemieszczaniem i obrotem ww. wyrobami akcyzowymi zharmonizowanymi, w szczególności wytwarzanie, uszlachetnianie, przerabianie, zużywanie, skażanie, rozlew, przyjmowanie, magazynowanie, wydawanie, przewóz i niszczenie oraz stosowanie i oznaczanie wyrobów znakami akcyzy,
- 2) ilość i jakość wyrobów akcyzowych, przebieg procesów technologicznych i ruch towarowy dotyczący tych wyrobów oraz ich wydajności, ubytki i zużycie,
- 3) prawidłowość i terminowość wpłat podatku akcyzowego od nadzorowanych wyrobów.

W przypadku gier losowych wykonywanie szczególnego nadzoru podatkowego polega na kontroli otwarcia i zamknięcia stołów gry w kasynach gry, obliczania rezultatów gier na stołach i na automatach, a także przychodów i stosowania maksymalnej stawki i wartości maksymalnej wygranej w grach na automatach o niskich wygranych oraz zasadności i prawidłowości wystawianych imiennych zaświadczeń o uzyskanej wygranej.

W ramach szczególnego nadzoru podatkowego wykonywane są kontrole doraźne bądź okresowe. Czynności kontrolne mogą być wykonywane również w ramach sprawowania stałego nadzoru w podmiocie. Sprawowanie stałego nadzoru polega na wykonywaniu czynności kontrolnych, przez komórkę organizacyjną utworzoną w tym celu przez właściwego naczelnika urzędu celnego, na terenie podmiotu podlegającego szczególnemu nadzorowi podatkowemu.

Każdy pracownik szczególnego nadzoru podatkowego jest uprawniony do wstępu oraz poruszania się po terenie podmiotu podlegającego szczególnemu nadzorowi podatkowemu na podstawie upoważnienia pracownika szczególnego nadzoru podatkowego, bez potrzeby uzyskiwania przepustki, oraz nie podlega rewizji osobistej przewidzianej w regulaminie wewnętrznym tego podmiotu. Pracownicy szczególnego nadzoru podatkowego, na równi z pracownikami kontrolowanego podmiotu gospodarczego, podlegają natomiast przepisom o bezpieczeństwie i higienie pracy obowiązującym w tym podmiocie.

Ustawodawca wyposażał pracowników szczegól-

nego nadzoru podatkowego także w szereg innych uprawnień. W trakcie wykonywania zadań służbowych mają oni prawo m. in. do:

- 1) żądania powtórzenia, jeżeli to możliwe, każdej czynności, w wyniku której uzyskuje się dane o przyjmowanych, wydawanych lub wprowadzanych do procesu produkcyjnego surowcach, materiałach, produkcji w toku i półproduktach oraz uzyskanych produktach, wyrobach gotowych i wysokości strat produkcyjnych,
- 2) pobierania próbek surowców, półproduktów i wyrobów gotowych w celu ich zbadania, zabezpieczania zebranych dowodów, zbierania innych niezbędnych materiałów w zakresie objętym szczególnym nadzorem podatkowym oraz zasięgania opinii biegłych,
- 3) nakładania zabezpieczeń urzędowych na urządzenia, pomieszczenia i naczynia służące do działalności objętej szczególnym nadzorem podatkowym w celu uniemożliwienia dostępu do ich wnętrza bez uszkodzenia zabezpieczenia urzędowego, a także na prowadzoną dokumentację,
- 4) uczestniczenia w dokonywanych przez podmiot podlegający szczególnemu nadzorowi podatkowemu czynnościach gospodarczych,
- 5) żądania zamknięcia dokumentacji prowadzonej w zakresie objętym nadzorem w celu umożliwienia porównania rzeczywistego stanu ze stanem ewidencyjnym,

- 6) przeprowadzania kontroli obrachunkowych,
- 7) uczestniczenia w czynnościach niszczenia wyrobów objętych szczególnym nadzorem podatkowym.

Powyższe uprawnienia przysługują pracownikom szczególnego nadzoru podatkowego także w stosunku do podmiotów wykonujących działalność bez zachowania warunków oraz form określonych przepisami prawa.

Podmioty podlegające szczególnemu nadzorowi podatkowemu są obowiązane zapewnić, określone ustawowo oraz w przepisach wykonawczych warunki i środki do sprawnego przeprowadzania kontroli.

Należy również podkreślić, że po wejściu w życie z dniem 1 maja br. przepisów ustawy o podatku akcyzowym, kontrolą szczególnego nadzoru podatkowego objęte zostały nowopowstałe składy podatkowe i obrót wyrobami akcyzowymi zharmonizowanymi między tymi składami w procedurze zawieszenia poboru akcyzy. Podatnicy wykonujący czynności z zastosowaniem procedury zawieszenia poboru akcyzy są bowiem objęci przepisami o szczególnym nadzorze podatkowym.

Mieczysław GRZEBULSKI
Naczelnik Wydziału
w Departamencie Podatku Akcyzowego

Wyjaśnienia w zakresie procedury wywozu

Zasady dokonywania pisemnych zgłoszeń celnych do procedury wywozu oraz potwierdzania faktycznego wyprowadzenia towarów poza obszar celny Wspólnoty

Pisemne zgłoszenia celne do procedury wywozu, w tym zasady potwierdzania przez organy celne faktycznego wyprowadzenia towarów, uległy znacznej modyfikacji z dniem akcesji Polski do Unii Europejskiej. Od dnia 1 maja br. omawianą problematykę regulują stosowane wprost przepisy rozporządzenia Rady (EWG) nr 2913/92 z dnia 12 października 1992 r. ustanawiającego Wspólnotowy Kodeks Celny (Dz. Urz. WE L 302 z 19.10.1992) oraz rozporządzenia Komisji (EWG) nr 2454/93 z dnia 2 lipca 1993 r. ustanawiającego przepisy w celu wykonania rozporządzenia Rady (EWG) nr 2913/92 ustanawiającego Wspólnotowy Kodeks Celny (Dz. Urz. WE L 253 z 11.10.1993). W zakresie uzupełniającym prawo wspólnotowe, kwestia ta jest regulowana postanowieniami rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 22 kwietnia 2004 r. w sprawie szczegółowych wymogów, jakie powinno spełniać zgłoszenie celne (Dz. U. Nr 94, poz. 902).

I. Istota przedmiotowej procedury sprowadza się do wyprowadzenia towarów wspólnotowych poza obszar celny Unii Europejskiej. Pisemne zgłoszenie celne do procedury wywozu powinno być **dokonane we właściwym urzędzie celnym** (tzw. urządzie celnym wywozu) z zastosowaniem dokumentu SAD składającego się z kart 1, 2 i 3. Urzędem tym, zgodnie z zasadą wynikającą ze Wspólnotowego Kodeksu Celnego (art. 161 ust. 5), jest urząd celny właściwy ze względu na siedzibę osoby dokonującej wywozu lub ze względu na miejsce, gdzie towary zostały zapakowane bądź załadowane do transportu wywozowego. O właściwości urzędu, w którym należy dokonać zgłoszenia wywozowego przesądza więc **siedziba eksportera** (art. 788 Rozporządzenia Wykonawczego) **lub miejsce, gdzie towary zostały zapakowane (załadowane) celem wywozu poza obszar celny Wspólnoty.**

Z powołanego powyżej art. 161 ust. 5 Wspólnotowego Kodeksu Celnego wynika, że wyjątki od ww. zasady określone są zgodnie z procedurą Komitetu. Przewidują je przepisy Rozporządzenia Wykonawczego, a mianowicie:

- a) art. 789 ww. Rozporządzenia stanowi, iż w przypadkach podwykonawstwa, zgłoszenie wywozowe może być również złożone w urzędzie celnym właściwym dla miejsca siedziby podwykonawcy (np. jeśli eksporter dokona zakupu towaru od podmiotu, któremu jednocześnie zleci dokonanie wywozu towaru poza obszar celny Wspólnoty – zgłoszenie celne może być dokonane w urzędzie celnym właściwym dla siedziby tego podmiotu (podwykonawcy);
- b) jeżeli (stosownie do postanowień art. 790 Rozporządzenia Wykonawczego) ze względów organizacyjnych nie można zastosować przepisów art. 161 ust. 5 zdanie pierwsze Kodeksu, to zgłoszenie może zostać złożone w każdym urzędzie celnym właściwym do przyjmowania takich zgłoszeń w danym państwie członkowskim (tytułem przykładu: urząd celny właściwy ze względu na siedzibę eksportera nie będzie miał we właściwości rzeczowej możliwości obejmowania procedurą wywozu danego rodzaju towarów);
- c) jeśli (stosownie do postanowień art. 791 ust. 1 Rozporządzenia Wykonawczego) wystąpią uzasadnione przyczyny, zgłoszenie wywozowe może zostać przyjęte:
 - a) w urzędzie celnym innym niż określony w art. 161 ust. 5 zdanie pierwsze Kodeksu, lub
 - b) w urzędzie celnym innym niż określony w art. 790.

Jednocześnie w takim przypadku, kontrole związane z przestrzeganiem zakazów i ograniczeń wywozowych powinny być przeprowadzane z uwzględnieniem szczególnego charakteru tej sytuacji.

Ponieważ prawo wspólnotowe nie określa katalogu przypadków, których dotyczą ww. regulacje, istnieje konieczność poddawania indywidualnej ocenie każdego zdarzenia z osobna.

Zdaniem Departamentu Ceł przypadek należałoby uznać za uzasadniony, jeśli z powodu szczególnych okoliczności, zastosowanie postanowień art. 161 ust. 5 Wspólnotowego Kodeksu Celnego wymagałoby od eksportera poniesienia nakładów nieuzasadnionych ekonomicznie.

Tytułem przykładu – jeśli towary są przesyłane do miejsca przeznaczenia we Wspólnocie, ale po opuszczeniu miejsca załadunku muszą zostać objęte procedurą wywozu ze względu na zmianę postanowień kontraktu, to okoliczność tę należy uznać za uzasadniony powód do dokonania zgłoszenia celnego w urzędzie, przez który towary opuszczają obszar celny Wspólnoty.

II. W przypadku dokonania zgłoszenia celnego z zastosowaniem kart 1, 2 i 3 dokumentu SAD, obieg ww. kart jest następujący. Karta 1 jest przeznaczona dla urzędu celnego, w którym nastąpiło doko-

nanie zgłoszenia celnego, karta 2 służy do celów statystycznych, natomiast karta 3 jest przeznaczona dla zgłaszającego. Po załatwieniu formalności w urzędzie celnym wywozu, karta ta jest wydawana zgłaszającemu, celem dostarczenia jej wraz z towarem do urzędu celnego wyprowadzenia. Urząd ten będzie nadzorował faktyczny wywóz towarów poza obszar celny Wspólnoty i dokonywał potwierdzenia, że towary opuściły obszar Unii Europejskiej.

UWAGA

Jeśli zgłaszający (ew. inna osoba, która przedstawiła towar i kartę 3 SAD) odmawia jej odbioru i inna osoba nie została wpisana w polu 50 SAD – karta 3 powinna zostać w urzędzie celnym.

W myśl przepisów wspólnotowych, urzędem celnym wyprowadzenia jest:

1. w przypadku towarów wywożonych kolejną, drogą pocztową, morską lub lotniczą, urząd celny właściwy dla miejsca, w którym towary przejmowane są w ramach jednej umowy przewozu w celu transportu do kraju trzeciego przez towarzystwo kolejowe, organy pocztowe, przedsiębiorstwo lotnicze lub żeglugowe;
2. w przypadku towarów wywożonych transportem przesyłowym (gaz, ropa naftowa, energia elektryczna), urząd wyznaczony przez państwo członkowskie, w którym znajduje się siedziba eksportera;
3. w przypadku towarów wywożonych w inny sposób lub w okolicznościach nie objętych pkt. 1 i 2 – ostatni urząd celny przed opuszczeniem przez towary obszaru celnego Wspólnoty (zasadniczo – wywóz towarów transportem drogowym).

III. Po przedstawieniu towaru i karty 3 SAD w urzędzie celnym wyprowadzenia, zgłaszający może zażądać jej zwrotu oraz dokonania potwierdzenia przez funkcjonariusza celnego, że towar opuścił Wspólnotę. Żądanie takie powinno być wyrażone poprzez umieszczenie w polu 44 SAD adnotacji „RET-EXP”. Zgłaszający może jednakże wyrazić wolę zwrotnego otrzymania karty 3 i potwierdzenia wywozu – w jakikolwiek inny sposób, np. ustnie. Potwierdzenie wywozu zostanie dokonane poprzez umieszczenie przez funkcjonariusza celnego na odwrocie karty 3 SAD pieczęci wskazującej datę i nazwę urzędu celnego. Po dokonaniu ww. potwierdzenia, karta 3 powinna zostać wydana osobie, która ją przedstawiła wraz z towarem (zgłaszający, jego przedstawiciel, przewoźnik) lub jeśli jest to niemożliwe – osobie wskazanej w polu 50 dokumentu SAD (tj. osobie mającej miejsce zamieszkania/siedzibę na obszarze właściwości miejscowej urzędu celnego wyprowadzenia).

WAŻNE

Biorąc pod uwagę, że skorzystanie z uprawnień podatkowych przez eksportera, na podstawie ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. Nr 54, poz. 535) uzależnione

jest od udokumentowania eksportu, w sposób określony postanowieniami ww. ustawy – należy przyjąć praktykę informowania eksporterów, czy też ich przedstawicieli, o zasadności odbierania potwierdzonej karty 3 dokumentu SAD dla celów podatkowych (w sytuacji, gdy eksporter wcześniej, z własnej inicjatywy nie wyraził życzenia potwierdzenia wywozu i odbioru tej karty).

Eksporterzy powinni być także informowani o konieczności wyznaczenia w polu 50 dokumentu SAD podmiotu, który odbierze potwierdzoną kartę 3 SAD i zwróci ją eksporterowi (w sytuacji, gdy z różnych przyczyn nie jest możliwe przekazanie tej karty osobie, która ją przedstawiła wraz z towarem). Osoba wyznaczona w polu 50 SAD musi mieć miejsce zamieszkania/siedzibę na obszarze właściwości miejscowej urzędu celnego wyprowadzenia (w praktyce będą to np. agencje celne, spedytory).

Przykład I

Towar zostaje zgłoszony do procedury wywozu w urzędzie celnym w Warszawie na dokumencie SAD z zastosowaniem kart 1, 2 i 3. Faktyczne wyprowadzenie towaru poza obszar celný Wspólnoty nastąpi przez przejście graniczne z Białorusią, do którego towar zostanie dostarczony transportem drogowym.

W takim przypadku, po załatwieniu formalności wywozowych w urzędzie celnym wewnętrznym (dokonanie zgłoszenia celnego), towar wraz z kartą 3 SAD powinien zostać wydany zgłaszającemu, który w transporcie drogowym dostarczy go do urzędu granicznego (wyprowadzenia). Urząd ten po stwierdzeniu, że towary przedstawione są tymi samymi, co ujęte w zgłoszeniu celnym, będzie nadzorował ich faktyczny wywóz i dokona potwierdzenia wywozu na odwrocie karty 3 SAD pieczęcią zawierającą datę i wskazującą nazwę urzędu celnego.

Zgodnie z zaprezentowanym przykładem, przedstawiony tryb potwierdzania wywozu dotyczy sytuacji, gdy towary opuszczają obszar Wspólnoty transportem drogowym. Jeśli towary są wywożone w obrocie pocztowym, drogą morską, powietrzną lub transportem kolejowym, urząd celný wyprowadzenia (czyli urząd właściwy dla miejsca, gdzie towary zostały przejęte przez operatora na podstawie umowy o przewóz celem transportu do kraju trzeciego) oprócz potwierdzenia na odwrocie karty 3 SAD – powinien także swoją pieczęcią oraz adnotacją „EXPORT” w czerwonym kolorze – opatrzyć dokument przewozowy.

W przypadku regularnych linii żeglugowych, transportu bezpośredniego lub bezpośrednich lotów do państw trzecich przeznaczenia, jeżeli operatorzy są w stanie zagwarantować za pomocą innych środków prawidłowość operacji, to umieszczanie adnotacji „EXPORT” nie jest wymagane.

Przykład II

Towar zostaje zgłoszony do procedury wywozu w urzędzie celnym w Warszawie na dokumencie SAD z zastosowaniem kart 1, 2 i 3. Faktyczne wyprowadzenie towaru poza obszar celný Wspólnoty nastąpi przez Oddział Celný w Małaszewiczach z zastosowaniem transportu kolejowego i stosowanego jako dokument przewozowy – listu kolejowego SMGS, na którym wskazano Moskwę, jako miejsce wywozu/przeznaczenia towaru.

W takim przypadku, urzędem celnym wyprowadzenia będzie urząd celný właściwy dla miejsca, w którym towary są przejmowane w ramach umowy przewozu w celu transportu do kraju trzeciego i w związku z tym – potwierdzenia na karcie 3 SAD powinien dokonać urząd celný wewnętrzny, tj. urząd celný w Warszawie, w którym nastąpiło zgłoszenie towaru do procedury wywozu i który jest właściwy ze względu na miejsce przejścia towaru przez przewoźnika kolejowego celem wywozu poza obszar celný Wspólnoty. Funkcjonariusz urzędu celnego wyprowadzenia powinien dokonać potwierdzenia na karcie 3 SAD, po opatrzeniu dokumentu przewozowego (w niniejszym przypadku – listu kolejowego SMGS) stemplem „EXPORT” (w czerwonym kolorze) i pieczęcią urzędu celnego.

IV. Szczególny tryb postępowania przy potwierdzaniu wywozu towarów poza obszar celný Wspólnoty dotyczy sytuacji, gdy:

- wysyłka związana jest ze stosowaniem procedury tranzytu tj. **mamy do czynienia ze zgłoszeniem do procedury wywozu, po której następuje procedura tranzytu** – potwierdzenia na karcie 3 dokumentu SAD dokonuje **urząd celný wyjścia w rozumieniu przepisów regulujących procedurę tranzytu, czyli urząd, w którym nastąpiło zgłoszenie celne towaru do procedury tranzytu** (art. 793 ust. 6 Rozporządzenia Wykonawczego)
- towary objęte procedurą zawieszenia podatku akcyzowego są wysyłane do kraju trzeciego przy użyciu administracyjnego dokumentu towarzyszącego – **potwierdzenia na karcie 3 dokumentu SAD dokonuje urząd celný, w którym towar został zgłoszony do procedury wywozu** (art. 793 ust. 6 a Rozporządzenia Wykonawczego)

Przykład I

Towary wspólnotowe mają zostać wywiezione w transporcie drogowym do Szwajcarii. W polskim urzędzie celnym wewnętrznym składane jest zgłoszenie celne do procedury wywozu, po której nastąpi realizacja wspólnej procedury tranzytowej. Towar opuści obszar celný Wspólnoty w transporcie drogowym przez przejście graniczne ze Szwajcarią.

W takim przypadku urzędem celnym, który dokona potwierdzenia na karcie 3 SAD, jest urząd celný wewnętrzny, np. urząd celný w Warszawie, w którym nastąpiło zgłoszenie towaru do procedury wywozu i następującej po niej procedury tranzytu.

Funkcjonariusz celny dokonuje potwierdzenia na karcie 3 SAD po opatrzeniu w czerwonym kolorze wszystkich kart Tranzytowego Dokumentu Towarzyszącego (NCTS) stemplem „EXPORT” (potwierdzenie dokonywane jest więc przed otrzymaniem potwierdzenia z urzędu przeznaczenia, że zakończyła się procedura tranzytu).

Przykład II

Towary wspólnotowe mają zostać wywiezione transportem kolejowym do Szwajcarii. W polskim urzędzie celnym przed wewnętrznym składane jest zgłoszenie celne do procedury wywozu, po której nastąpi realizacja procedury tranzytowej. Zgłoszenie celne do procedury wywozu składa się z zastosowaniem dokumentu SAD (karty 1, 2 i 3), natomiast do procedury tranzytu wspólnotowego – z zastosowaniem kolejowego listu przewozowego CIM. Towar opuści obszar celnego Wspólnoty przez przejście graniczne ze Szwajcarią.

Podobnie jak w pierwszym przykładzie, urzędem celnym, który dokona potwierdzenia na karcie 3 SAD będzie polski urząd celny wewnętrzny, w którym nastąpiło zgłoszenie towaru do procedury wywozu i następującej po niej procedury tranzytu (urząd celny graniczny będzie tylko nadzorował faktyczne wyprowadzenie towaru). Wszystkie karty dokumentu CIM, pełniące jednocześnie rolę zgłoszenia tranzytowego i listu przewozowego – powinny być opatrzone adnotacją „EXPORT”.

Przykład III

Towary zostały objęte procedurą wywozu w urzędzie celnym we Francji z zastosowaniem kart 1, 2 i 3 dokumentu SAD. Po załatwieniu formalności wywozowych w urzędzie celnym wewnętrznym (dokonanie zgłoszenia celnego), towar wraz z kartą 3 SAD został wydany zgłaszającemu, celem wyprowadzenia go w transporcie drogowym poza obszar celnego Wspólnoty przez przejście graniczne polsko-ukraińskie, gdzie powinno nastąpić potwierdzenie karty 3 dokumentu SAD.

Podczas transportu (przed przekroczeniem granicy) towar zostaje jednak przedstawiony w urzędzie celnym w Warszawie, gdzie zgłaszający otwiera karnet TIR.

W takim przypadku, potwierdzenia na karcie 3 SAD powinien dokonać urząd celny w Warszawie, umieszczając jednocześnie na kartach karnetu TIR adnotację „EXPORT” (w przypadku towarów wysłanych do państw trzecich z zastosowaniem procedury tranzytowej – potwierdzenie jest dokonywane przez urząd celny, w którym nastąpiło objęcie towaru procedurą tranzytu).

Jeśli towary (tj. wyroby akcyzowe zharmonizowane, np. paliwa, oleje, napoje alkoholowe, papierosy) objęte procedurą zawieszenia poboru akcyzy są wysyłane do kraju trzeciego przy użyciu administracyjnego dokumentu towarzyszącego – **potwierdzenia na kar-**

cie 3 dokumentu SAD powinien dokonać urząd celny, w którym towar został zgłoszony do procedury wywozu (np. urząd celny w Warszawie). Urząd ten opatruje także wszystkie karty administracyjnego dokumentu towarzyszącego pieczęcią „Polska-Cło” i stemplem SAD oraz adnotacją „EXPORT” w czerwonym kolorze (stosowne dane z administracyjnego dokumentu towarzyszącego są umieszczane na karcie 3 SAD i odwrotnie: dane z dokumentu SAD są umieszczane na administracyjnym dokumencie towarzyszącym, który to dokument powinien towarzyszyć przemieszczanym wyrobom akcyzowym zharmonizowanym w procedurze zawieszenia).

Rola urzędu wyprowadzenia (zdefiniowanego dla potrzeb krajowych w § 14 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 23 kwietnia 2004 r. w sprawie procedury zawieszenia poboru akcyzy i jej dokumentowania – jako polski urząd graniczny) sprowadza się natomiast do nadzorowania faktycznego wywozu wyrobów akcyzowych zharmonizowanych i dokonania potwierdzenia na odwrocie karty 2, 3 i 4 administracyjnego dokumentu towarzyszącego polegającego na umieszczeniu w rubryce C pieczęci „Polska – Cło” i stempla „SAD”. Urząd ten odsyła także kartę 3 administracyjnego dokumentu towarzyszącego – wysyłającemu, a kartę 4 właściwemu dla wysyłającego wyroby akcyzowe, w terminie 7 dni od dnia potwierdzenia wywozu.

WAŻNE (UWAGI OGÓLNE)

1. Jeśli w początkowym okresie stosowania przepisów wspólnotowych regulujących procedurę wywozu wystąpiły nieprawidłowości związane z interpretacją art. 793 Rozporządzenia Wykonawczego i urząd celny wewnętrzny właściwy do poświadczenia wywozu nie potwierdził go, a wolą eksportera jest dysponowanie potwierdzoną kartą 3 dokumentu SAD i zostanie ona dostarczona wraz z towarem do urzędu granicznego – urząd ten (po upewnieniu się, że towary przedstawione są tymi samymi co zgłoszone w dokumencie SAD) powinien potwierdzić fakt wywozu towaru poza obszar celnego Wspólnoty i zwrócić kartę 3 osobie, która ją przedstawiła. W przypadku, gdy osoba ta odmawia odbioru karty 3 (i inna osoba nie została wpisana w polu 50 SAD) – karta 3 powinna pozostać w urzędzie celnym.
2. Jak wynika z postanowień art. 793 Rozporządzenia Wykonawczego, potwierdzanie wywozu na odwrocie karty 3 SAD polega na umieszczeniu pieczęci wskazującej datę i nazwę urzędu celnego. Wyjaśnia się, iż do czasu zrealizowania zamówienia na nowe pieczęcie, **na odwrocie karty 3 SAD powinna być umieszczana pieczęć „Polska-Cło” i jednocześnie stempel „SAD”.**
3. Jeśli zgodnie z postanowieniami art. 793 Rozporządzenia Wykonawczego urzędem, który doko-

nuje potwierdzenia wywozu na karcie 3 SAD jest urząd celny wewnętrzny, wówczas urząd graniczny nie może uzależniać od przedstawienia karty 3 SAD zwolnienia towaru do fizycznego wywozu poza obszar celny Wspólnoty. Karta ta jest bowiem przeznaczona dla eksportera po jej potwierdzeniu przez właściwy urząd celny. Do urzędu granicznego towarom towarzyszą oznaczone adnotacją „EXPORT” dokumenty przewozowe (art. 793 ust. 5 Rozporządzenia Wykonawczego), dokumenty tranzytowe lub inne zastępujące je dokumenty (art. 793 ust. 6 Rozporządzenia Wykonawczego), a w przypadku towarów, w stosunku do których zawieszony jest podatek akcyzowy – także administracyjny dokument towarzyszący (art. 793 ust. 6 a Rozporządzenia Wykonawczego).

4. Wyjaśnia się także, iż numer PWZ powinien być generowany przez każdy urząd celny, w którym następuje przedstawienie towaru oraz karty 3 SAD i który dokonuje jej potwierdzenia (numer ten będzie więc nadawany nie tylko w urzędach celnych wyprowadzenia, które są urzędami

mi granicznymi, ale i w urzędach wewnętrznych – np. jeśli w urzędzie celnym wewnętrznym zostało złożone zgłoszenie celne do procedury wywozu i następnie do procedury tranzytu, urząd ten powinien potwierdzić kartę 3 SAD w sposób opisany powyżej i wpisać pozycję ewidencji).

W przypadku prowadzenia ewidencji z zastosowaniem technik elektronicznego przetwarzania danych, pozycję ewidencji wpisuje się zgodnie z przykładem: **PWZ/340100/000327/2004**, gdzie:

- 1) PWZ – oznacza symbol ewidencji; jeżeli stosowany jest stempel SAD, symbol ten należy wpisać po przystawieniu tego stempla przed graficznym symbolem „Merkurego”,
- 2) 340100 – oznacza kod urzędu celnego,
- 4) 000327 – oznacza numer pozycji ewidencji,
- 5) 2004 – oznacza rok dokonania zapisu; elementu tego nie należy wpisywać w przypadku stosowania stempla SAD.

**Materiał przygotowany
przez Departament Cef MF**

UNIA EUROPEJSKA

Obszary kontroli celnej cz. 2

VI KONTROLE DOTYCZĄCE WSPÓLNEJ POLITYKI ROLNEJ						
Przepisy rynkowe WPR dotyczące wspólnej organizacji rynku:	Stworzenie jednolitego rynku Wspólnoty dla produktów rolnych wiąże się, oprócz systemu cen gwarantowanych, z wprowadzeniem jednolitego systemu handlu na zewnętrznej granicy Wspólnoty. Taki system obejmuje opłaty, jakie mają być nałożone na przywóz i wywóz, dodatkowe opłaty w pewnych sektorach (zboża, ryż), ceny minimalne i dodatkowe opłaty (przetworzone owoce i warzywa), refundacje eksportowe, połączone ze środkami interwencyjnymi, aby pokryć różnice pomiędzy cenami regulującymi rynek wewnątrz Wspólnoty i poza nią. W podstawowych rozporządzeniach Rady i rozporządzeniach wykonawczych dla każdego sektora rynku znajdują się zabezpieczenia (w rozdziale zatytułowanym „Handel z krajami trzecimi”). Podstawowe rozporządzenia rynkowe są przedstawione poniżej. Celami kontroli dla służb celnych są: • Sprawdzenie, czy przepisy WPR dotyczące przywozu i wywozu są przestrzegane. • Zapewnienie prawidłowego wymiaru podatków importowych i podatków eksportowych (jeżeli są stosowane).					
PODSTAWA PRAWNA	Przepisy rynkowe WPR dotyczące wspólnej organizacji rynków:					
Oleje i tłuszcze <i>Rozp. 136/66</i>	Żywe drzewa i inne rośliny, bulwy, korzenie i tym podobne, cięte kwiaty i liście ozdobne <i>Rozp. 234/68/EWG</i>	Szyszki chmielu <i>Rozp. 1696/71/EWG</i>	Nasiona <i>Rozp. 2358/71/EWG</i>	Mięso wieprzowe <i>Rozp. EWG 2759/75</i>	Jaja <i>EEC Reg. 2771/75</i>	Mięso drobiowe <i>Rozp. EWG 2777/75</i>
Albumina jaj i albumina mleka <i>Rozp. WE 27 83/75</i>	Glukoza i laktoza <i>Rozp. 2730/75/EWG</i>	Zboża <i>Rozp. 1766/92/EWG</i>	Tytoń nie przetworzony <i>Rozp. 2075/92/EWG</i>	Banany <i>Rozp. EWG 404/93</i>	Towary powstające w wyniku przetwarzania produktów rolnych <i>Rozp. EWG 3448/93</i>	Produkty rolne wywożone w postaci towarów nie objętych przez Załącznik I do Traktatu <i>Rozp. EWG 1222/94</i>

Pasze wysuszone 0000Rozp. WE 603/95	Ryż Rozp WE 3072/95	Świeże owoce i warzywa Rozp. WE 2200/96	Przetworzone produkty z owoców i warzyw Rozp. WE 2201/96	Mięso owcze i mięso kozie Rozp. WE 2467/98	Wołowina i cielęcina Rozp. WE 1254/99	Mleko i produkty mleczarskie Rozp. WE 1255/99
Wino Rozp. WE 1493/99	Cukier, izoglukoza i syrop insuliny Rozp. WE 2038/99	Produkty rybactwa i hydroponiki Rozp. WE 104/2000	Len i konopie uprawiane dla włókien Rozp. WE 1673/2000			

Kontrola produktów rolnych wywożonych uprawnionych do dopłat eksportowych Rozp. 4045/89 Rozp. 386/90 Rozp. WE 163/94 Rozp. WE 2221/95 Rozp. WE 800/99 Rozp. WE 1291/2000	• Sprawdzenie ilości, rodzaju i charakterystyki towarów, łącznie z tym czy towary są zdrowe i o dostatecznej jakości handlowej • Sprawdzenie ważności i prawidłowości dokumentów wywozowych. • Sprawdzenie obecności, ważności i prawidłowości świadectw w ramach kontroli dokumentowych. • Za pomocą środków kontroli fizycznej należy sprawdzić, czy opisy w świadectwach odpowiadają przedstawionym towarom • Skontrolowanie prawidłowości operacji. • Skontrolowanie stosowania danego rozporządzenia. • Zapewnienie, aby towary zgłoszone do wywozu opuściły obszar celny, co zostaje wykonane za pomocą dodatkowych kontroli w miejscu (porcie) wyjazdu.
---	--

VII KONTROLE PRZEPISÓW WETRYNARYJNYCH, FITOSANITARNYCH, DOTYCZĄCYCH ZDROWIA I JAKOŚCI

W wielu państwach członkowskich, władze celne mogą nie być wiodącą agencją rządową, lecz w większości przypadków służby celne działają w imieniu innych agencji rządowych.

PODSTAWA PRAWNA	CELE KONTROLI	UWAGI
Zdrowie ludzi i zwierząt Horyzontalne Dyrektywy 97/78 i 91/496. Dyrektywa 96/93/WE Pionowa Dyrektywa i decyzje Komisji dotyczące ściśle określonych zwierząt i / lub ich produktów.	• Przywóz do Wspólnoty żywych zwierząt i ich produktów, przy ich wjeździe na jej obszar. • Sprawdzenie istnienia certyfikatu (zdrowia lub sanitarnego) w chwili wywozu zwierząt i produktów inwentarza żywego. • Służby celne zapewniają również, aby towary były kierowane do odpowiednich władz odpowiedzialnych za wykonanie ściśle określonych kontroli granicznych (np. kontrole weterynaryjne). • W pewnych przypadkach (zastosowanie przemysłowe i techniczne, tranzyt do krajów trzecich, przeładunki, składowanie towarów dla celów transportu morskiego) służby celne zapewniają, aby towary rzeczywiście dotarły do ich miejsca przeznaczenia po kontroli weterynaryjnej. • Towary nie są zwalniane spod dozoru celnego do czasu otrzymania świadectwa dopuszczenia weterynaryjnego informującego, że niezbędna kontrola zdrowotna została zakończona w sposób zadowalający.	Kontrole dotyczą następujących ruchów: • Wprowadzenie i przywóz do i wywóz ze Wspólnoty. • Gospodarcze procedury celne są również objęte. Kontrole mają być przeprowadzone przez władze weterynaryjne w "granicznych posterunkach kontrolnych".
Dobro zwierząt Dyrektywa 91/628.	• Zidentyfikowanie żywych zwierząt podlegających kontroli przy przywozie i zwrócenie się z dokumentacją celną i zdrowotną do wyznaczonego funkcjonariusza sanitarnego. • Zwierzęta nie są zwalniane do czasu zadowalającego zakończenia kontroli zdrowotnych.	Kontrole dotyczą: • Wprowadzenia i przywozu do i wywozu ze Wspólnoty. • Gospodarcze procedury celne są również objęte kontrolą. Kontrole mają być przeprowadzone przez władze weterynaryjne w "granicznych posterunkach kontrolnych".
Zootechnika. Dyrektywa 94/28.	• Zidentyfikowanie żywych zwierząt, ich nasienia, jaj i embrionów, podlegających kontroli przy imporcie i zwrócenie się z dokumentacją celną i zdrowotną do wyznaczonego funkcjonariusza sanitarnego. • Zwierzę / produkty nie są zwalniane do czasu zadowalającego zakończenia kontroli zdrowotnych.	Kontrole dotyczą: • Wprowadzenia i przywozu do Wspólnoty. • Wywóz nie jest objęty kontrolą. • Gospodarcze procedury celne są również objęte kontrolą. Kontrole mają być przeprowadzone przez władze weterynaryjne w "granicznych posterunkach kontrolnych".
Zdrowie roślin Dyrektywa 77/93 (w trakcie zmian).	• Przywóz do Wspólnoty roślin i produktów pochodzenia roślinnego. Wywozu dotyczy jedynie, kiedy kraj przywozu żąda świadectwa zdrowia. • Kontrole dokumentowe i identyczności przeprowadzone przez właściwe władze mogą być przeprowadzane w tym samym czasie i miejscu co formalności celne dla przywozu. Również możliwości podjęcia kontroli fizycznych w pomieszczeniach podmiotów gospodarczych. • Służby celne podejmują wstępne kontrole dokumentowe. • Państwa członkowskie mogą wyznaczyć "punkty wjazdu" do kontrolowania. • Towary nie są zwalniane spod dozoru celnego, jeżeli nie zostanie przedstawione świadectwo fityosanitarne, lub nie jest wypełnione w zadowalający sposób.	

Urzędowe kontrole artykułów spożywczych. <i>Dyrektywy 89/397 i 93/99</i>	- Głównie przywóz do Wspólnoty artykułów spożywczych; wywóz powinien być również objęty kontrolą. - Głównie tożsamość i odpowiednio kontrole fizyczne; czasami także kontrole dokumentowe.	Procedury celne nie są wymienione.
Higiena <i>Dyrektywa 93/43 i Klauzule zabezpieczające</i>	- Głównie przywóz do Wspólnoty artykułów spożywczych; wywóz powinien również być objęty. - Głównie tożsamość i odpowiednio kontrole fizyczne; czasami także kontrole dokumentowe.	Procedury celne nie są wymienione.
Bezpieczeństwo żywności. <i>Dyrektywa 96/23 – środki wspierające wzrost</i>	- Zidentyfikować żywe zwierzęta i produkty podlegające kontrolom przy imporcie i skierować z dokumentacją celną i zdrowotną do wyznaczonego funkcjonariusza sanitarnego do sprawdzenia na obecność niepożądanych substancji. - Zwierzę / produkt nie są zwalniane do chwili zadowalającego zakończenia kontroli.	
Nowa żywność <i>Rozp. WE 258/97 i 1139/98.</i>	- Wprowadzenie na rynek artykułów technologii spożywczej. - Głównie tożsamość i odpowiednio kontrole fizyczne; czasami także kontrole dokumentowe.	- Kontrole dotyczą głównie przywozu do zwolnienia bez opłat. - Gospodarcze procedury celne są również objęte o ile towary mają podlegać obróbce takiej jak pakowanie lub przepakowywanie lub etykietowanie w zawieszanej procedurze. Wywóz nie jest wspomniany.
Żywność jonizująca napromienianie <i>Dyrektywy 99/2 i 99/3.</i>	- Głównie tożsamość i odpowiednio kontrole fizyczne; kontrole dokumentowe mogą być również stosowane. - Jeżeli odnosi się do produktu, produkt nie jest zwalniany do czasu zadowalającego zakończenia kontroli zdrowotnych.	Kontrole dotyczą: Przywozu do i wywozu ze Wspólnoty. Kontrole mają być przeprowadzone przez wyznaczonego funkcjonariusza sanitarnego w "granicznych posterunkach kontrolnych".
Pasze <i>Horyzontalna Dyr. 95/53. Pionowe Dyr. Dotyczące szczególnie określonych produktów i metod</i>	- Przywóz do Wspólnoty produktów paszowych, przy wjeździe na jej obszar. - Kontrole dokumentowe i tożsamości są przeprowadzane przy wjeździe towarów na 100% ładunków tworzonych przez ustalony profil. - Kontrole fizyczne są, w razie potrzeby, opóźnione do czasu zwolnienia towarów do obrotu i przeprowadzane przez właściwe władze (np. pobieranie próbek w pomieszczeniach podmiotu).	Kontrole dotyczą: - Wprowadzenia i przywozu do Wspólnoty. - Wywóz nie jest objęty kontrolą. - Gospodarcze procedury celne są również objęte.
Wyprodukowane organicznie artykuły rolne i pasze <i>Rozp. 2092/91 Rozp. WE 1788/2001</i>	Zapewnienie przestrzegania zasad dotyczących przywozu produktów noszących wskazania odnoszące się do organicznych metod produkcji, tak, aby te produkty podlegały systemowi regularnych inspekcji, tzn. przedstawienia oryginalnego świadectwa kontroli służbom celnym w chwili zgłaszania towarów do zwolnienia.	

Materiał opracowano na podstawie dokumentu Komisji Europejskiej TAXBUD/609/200, wersja z 26.11.2002. Cały tekst w wersji angielskiej oraz wstępne robocze tłumaczenie dostępne pod adresem: dariusz.wencel@mofnet.gov.pl

Transport morski po akcesji

naczęść towarów przewożonych w ramach Unii Europejskiej, pomiędzy krajami członkowskimi, transportowanych jest drogą morską. Np. ze względów geograficznych zdecydowana większość towarów przewożonych pomiędzy Wielką Brytanią a kontynentalną częścią UE odbywa podróż tą właśnie drogą. Geograficzne położenie portów polskich sprawia, że w zdecydowanej większości utrzymywane linie żeglugowe odbywają się w relacjach, gdzie ostatnim portem przed zawinięciem do portu polskiego jest port państwa członkowskiego Unii. Podobna sytuacja ma miejsce w relacjach odwrotnych: najczęściej deklarowanym następnym por-

tem przy wyjściu z portu polskiego są porty krajów Unii. Dla zobrazowania tego zjawiska niech posłuży poniższe zestawienie, oparte o dane z miesiąca grudnia 2002 r. (proporcje te są zasadniczo stałe i ulegają niewielkim zmianom).

Przedstawione dane nie obejmują rejsów krajowych, a jedynie zagraniczne z wyłączeniem ruchu jednostek sportowych i turystycznych oraz rybackich. Można zapewne przyjąć, że podobne relacje występują w odniesieniu do portów Szczecina i Świnoujścia. W wypadku mniejszych portów odsetek rejsów z/do portów krajów pozostałych jest zapewne jeszcze niższy.

Gdynia wejścia	UE	KK	KP	Gdynia wyjścia	UE	KK	KP
242 100%	194 80,17%	20 8,26%	28 11,57%	239 100%	198 82,85%	21 8,78%	20 8,37%
Gdańsk wejścia	UE	KK	KP	Gdańsk wyjścia	UE	KK	KP
243 100%	202 83,13%	16 6,58%	25 0,29%	241 100%	202 83,82%	18 7,47%	21 8,71%

Gdzie:

UE – Porty UE ; KK – Porty krajów kandydujących do UE; KP – Porty krajów pozostałych

(źródło: Izba Celna w Gdyni)

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej spowodowało równoległe przystąpienie do unii celnej z pozostałymi państwami członkowskimi. Terytorium Polski staje się, jak niemalże cały obszar UE (poza tzw. terytoriami niefiskalnymi: np. Wyspy Alandzkie, Normandzkie i Kanaryjskie oraz terytoria zamorskie Francji) wspólnotowym obszarem celnym, w pewien sposób analogicznym pod względem prawnym do przedakcesyjnego polskiego obszaru celnego. Pod względem celnym zatem ruch statków odbywający się pomiędzy portami polskimi i innymi portami państw członkowskich i przewożonych nimi towarów odpowiada poniekąd dotychczasowej polskiej żegludze kabotażowej – z i do portu polskiego.

Kolejnym istotnym (i oczywistym dla nas) elementem, na który należy zwrócić uwagę omawiając kwestię zmian zasad transportu towarów morzem po akcesji do UE, jest zagadnienie statusu celnego towarów wprowadzanych i wyprowadzanych przez porty polskie. Status celny określał dotąd towar jako krajowy lub niekrajowy. Definicje te zawarte były w art. 3 § 1 ustawy z dnia 9 stycznia 1997 r. – Kodeks celny (Dz. U. nr 75/2001r., poz. 802 z późniejszymi zmianami). Odpowiednie regulacje zawarte są też we wspólnotowych przepisach celnych – Rozporządzenie Rady (EWG) nr 2913/92 z dnia 12 października 1992r. ustanawiające Wspólnotowy Kodeks Celny. Status celny oznacza więc (art. 4 ust. 1) podobnie towar wspólnotowy lub niewspólnotowy, wedle analogicznych jak w wypadku dotychczasowych kryteriów dla towarów krajowych i niekrajowych, przy czym oczywiście zamiast polskiego obszaru celnego mowa jest o obszarze celnym Wspólnoty.

Wprowadzane dotąd z zagranicy drogą morską na polski obszar celny towary miały oczywiście niemalże w 100% status celny towarów niekrajowych (pewna ich część tzw. towary powracające automatycznie po wprowadzeniu nabywała na powrót status celny towarów krajowych, w niektórych sytuacjach status towarów powracających zmieniał się w sposób bardziej formalny). Zmiana statusu celnego na krajowy następowała dopiero w momencie objęcia towaru procedurą dopuszczenia do obrotu, co z zasady wiązało się

z obowiązkiem uiszczenia należności celnych i podatkowych. Po akcesji do UE schemat ten uległ istotnej zmianie wobec statusu celnego towarów przywożonych dziś z krajów Wspólnoty. Ok. 70-80% wszystkich importowanych do Polski towarów pochodzi bowiem z krajów UE. W wypadku drogi morskiej wynosi on niecałe 50%. Podobnie odsetek ten wygląda w odniesieniu do towarów wywożonych z polskich portów. Towary wywożone do pozostałych państw członkowskich stanowią nieco mniej niż połowę całego polskiego wywozu drogą morską.

Można założyć, że po akcesji proporcje te będą utrzymane. Doświadczenia pierwszych dwóch miesięcy wyraźnie to potwierdzają. Około połowy towarów przywożonych drogą morską posiada status celny towarów niewspólnotowych (głównie pochodzących z krajów Dalekiego Wschodu, Ameryki Północnej, Afryki i Rosji), choć może to ulec zmianie. Dziś jednakże nie sposób antycypować przyszłych proporcji pomiędzy towarami wspólnotowymi i niewspólnotowymi. Możliwe są tu różne rozwiązania. Jako, że towary spoza basenu Morza Bałtyckiego trafiają do polskich portów najczęściej za pośrednictwem zachodnioeuropejskich portów oceanicznych (Rotterdam, Bremerhaven, Hamburg) może wystąpić sytuacja, w której towary te zmienią swój niewspólnotowy status celny w tamtejszych portach, tam zostaną odprawione – objęte procedurą dopuszczenia do obrotu – i staną się towarami wspólnotowymi. Zmiana statusu celnego towaru na wspólnotowy może być bowiem jak wiadomo dokonana w dowolnym kraju Wspólnoty bez względu na docelowy kraj importu. Względny podatkowy oraz fakt, że towary, o których mowa przewożone są często z wolnych obszarów celnych działających we wspomnianych portach zdają się sugerować, że racjonalnym rozwiązaniem będzie dokonanie formalności celnych w docelowych portach polskich. Jak dotąd – choć obecna perspektywa poakcesyjna nie pozwala jeszcze nie zastąpienie przypuszczeń pewnością – założenia te się potwierdzają. W wypadku poszczególnych linii żeglugowych odsetek towarów niewspólnotowych jest bardzo różny – od ok. 10% – 20% w wypadku przewozów promowych łączących Polskę

i kraje skandynawskie do ok. 80% w wypadku terminala kontenerowego w Gdyni obsługującego konteneryzowaną drobnicę przewożoną w dużej mierze przez zachodnie wolne obszary celne. W wypadku niektórych terminali masowych odsetek towarów niewspólnotowych jest jeszcze wyższy.

Analizując dane za dwa pierwsze miesiące po akcesji można stwierdzić, że w całej Izbie Celnej w Gdyni liczba zgłoszeń do procedury dopuszczenia do obrotu wynosi (w porównaniu do analogicznych miesięcy 2003 r.) prawie 55%, w wypadku procedury wywozu poniżej 40%. Odsetek ten jest względnie tak wysoki zdecydowanie dzięki oddziałom portowym. W OC „Baza Kontenerowa” w Gdyni mimo akcesji nastąpił wzrost odpraw, w procedurze dopuszczenia do obrotu prawie o 20% w porównaniu do maja i czerwca 2003 r.

Tak więc, w sytuacji gdzie w 90% przypadków ostatnim portem dla statków zawijających do portów polskich będzie inny port w kraju Wspólnoty, ponad 50% towarów przywożonych tymi statkami ma status celny towarów niewspólnotowych. Pojawia się więc nowe, nieznane dotąd zarówno spedytorom morskim, jak i organom celnym zagadnienie dokumentowania wspólnotowego statusu celnego towarów.

Zasadniczo odpowiednie regulacje celnego prawa wspólnotowego (art. 313 ust. 2 Rozporządzenia Rady (EWG) Nr 2454/93 z dnia 2 lipca 1993r. określającego niektóre przepisy wykonawcze do Rozporządzenia Rady (EWG) Nr 2913/92 ustanawiającego Wspólnotowy Kodeks Celny) stwierdzają, że towary wprowadzane na obszar celny Wspólnoty nie są traktowane jako towary wspólnotowe, chyba, że zostanie to potwierdzone w stosowny sposób. Z regulacji tych wynika ponadto, że istnieją zasadniczo dwa rodzaje przewozów morskich pomiędzy portami państw członkowskich. Pierwszy można nazwać transportem tradycyjnym (lub transportem nieliniowym), drugi to regularne linie rejsowe (lub transport liniowy względnie regularna usługa transportu morskiego).

W pierwszym wypadku towary przywożone drogą morską i wprowadzane na obszar celny Wspólnoty są traktowane co do zasady, jako towary niewspólnotowe. Zasadniczo zatem w momencie przybycia towarów do portu wymaga się potwierdzenia dowodem wspólnotowego statusu towarów. Dowodem takim są najczęściej (poniższa lista wynika z Tytułu II, Rozdziału 3 – Status celny towarów, rozporządzenia 2454/93):

- a) T2L;
- b) T2LF (kopia 4 SAD, dla towarów przewożonych do lub z terytoriów niefiskalnych (np. Wyspy Alandzkie, Normandzkie i Kanaryjskie oraz tzw. terytoria zamorskie Francji);
- c) właściwie wypełniona faktura lub dokument przewozowy, dotyczące tylko towarów wspólnotowych, zawierające wskazanie kodu T2L/T2LF, zgodnie z art. 317 rozporządzenia 2454/93, i jeżeli wartość towaru przekracza równowartość 10.000 EURO, dokument musi być poświadczony we właściwym urzędzie;
- d) manifest przedsiębiorstwa żeglugowego, wypełniony i potwierdzony przez właściwy urząd, z oznacze-

niem „C” dla towarów wspólnotowych, „F” dla towarów przewożonych do, z lub pomiędzy terytoriami niefiskalnymi oraz „N” dla innych towarów (nie dotyczy to regularnej usługi transportu morskiego);

- e) kupon karnetu TIR lub ATA, na którym widnieje symbol T2L i którego ważność została potwierdzona przez organ celny;
- f) tablice rejestracyjne i dokumenty rejestracyjne w przypadku pojazdów mechanicznych zarejestrowanych w państwie członkowskim, o ile na ich podstawie można w jednoznaczny sposób ustalić status wspólnotowy towarów;
- g) oświadczenie o statusie wspólnotowym w przypadku opakowań, pojemników, pakunków, palet i podobnego sprzętu, za wyjątkiem pustych kontenerów zwróconych z innego państwa członkowskiego chyba, że nie ma żadnych wątpliwości;
- h) oświadczenie o statusie wspólnotowym w przypadku bagażu przewożonego przez pasażerów (towary nie przeznaczone do użytku handlowego); takie oświadczenie wystarczy chyba, że zaistnieją wątpliwości;
- i) Towarzyszący Dokument Administracyjny (AAD) dotyczący przepływu towarów podlegających akcyzie i dopuszczonych do obrotu;
- j) dokument T2M dla produktów rybołówstwa morskiego i towarów otrzymanych z takich produktów złowionych przez statki wspólnotowe na wodach innych niż wody terytorialne kraju lub terytorium znajdującego się poza obszarem celnym Wspólnoty;
- k) specjalna naklejka przyklejona do przesyłki pocztowej i dokumenty towarzyszące w przypadku, gdy takie przesyłki są przewożone do/z lub pomiędzy terytoriami niefiskalnymi (jeśli przesyłki nie posiadają takiej naklejki, przyjmuje się, że posiadają status towaru wspólnotowego, łącznie z wysyłką paczek), gdy są przewożone z jednego punktu do drugiego punktu na obszarze celnym Wspólnoty;
- l) dokument potwierdzający wspólnotowy status towarów, które znajdują się w wolnym obszarze celnym lub składzie celnym;
- m) kopia kontrolna T5.

W transporcie morskim podstawowym dokumentem odnoszącym się do towarów jest manifest. Rzadko zdarza się, poza sytuacjami, w których towar podróżuje wraz ze środkiem przewozowym i kierowcą dysponującym właściwymi dokumentami, że towarom przewożonym drogą morską towarzyszą dokumenty takie jak: karty SAD, faktury, kupony karnetów TIR lub ATA, lub inne wskazane wyżej. Zasadniczo zatem do określania statusu celnego towaru będzie służył manifest przedsiębiorstwa żeglugowego – lit. d) jw. Musi on zawierać następujące elementy:

- nazwa i pełen adres przedsiębiorstwa żeglugowego;
- nazwa statku;
- miejsce i data załadunku;
- miejsce rozładunku;

Dla każdej przesyłki zaś konieczne jest co najmniej wskazanie:

- a) odniesienie do konosamentu lub innego dokumentu handlowego;
- b) numer, opisy, oznaczenia i numery referencyjne pakietów;
- c) normalny opis handlowy towarów z uwzględnieniem odpowiednich szczegółów pozwalających na ich identyfikację;
- d) masa brutto w kilogramach;
- e) numer identyfikacyjny kontenera, w odpowiednich przypadkach;
- f) następujące wpisy dotyczące statusu towarów, w odpowiednich przypadkach:
 - litera „C” (równoznaczne z T2L) dla towarów, których status wspólnotowy może zostać wykazany;
 - litera „F” (równoznaczne z T2LF) dla towarów, których status wspólnotowy może zostać wykazany; nadane z, do lub pomiędzy częściami obszaru celnego Wspólnoty, w stosunku do których nie stosuje się przepisów dyrektywy (WE) 77/388;
 - litera „N” dla innych towarów, czyli niewspólnotowych.

O ile manifest ten zostanie potwierdzony przez właściwy urząd celny portu wypłynięcia i zawierał będzie wyżej wymienione dane, posłuży do określenia statusu celnego towarów. Tryb ten reguluje art. 317a rozporządzenia 2454/93. W przeciwnym razie towary wprowadzane do portu (bez innych wymienionych wyżej dokumentów) traktowane będą jako niewspólnotowe i podlegać normalnej procedurze przewidzianej dla towarów niewspólnotowych wprowadzanych na obszar Wspólnoty.

W transporcie nieliniowym na przywóz towarów niewspólnotowych nie będzie wymagane złożenie zabezpieczenia, chyba że odbywa się on pod procedurą tranzytu. Niemniej tranzyt taki nie jest wymagany. Oczywiście w opisywanych wypadkach istnieje obowiązek przedstawiania towarów organom celnym przy wprowadzaniu towaru do portu.

Opisana sytuacja wymaga zatem każdorazowej ingerencji organów celnych. W celu uniknięcia tej procedury sformułowano system regularnej linii rejsowej zwanej też autoryzowaną żegluga bliskiego zasięgu (nazwa ta stosowana jest szczególnie w odniesieniu do regularnej usługi transportu morskiego powiązanej z systemem uproszczeń). System ten służy zatem do określania statusu celnego towarów. Stosowany jest z zasady wówczas, gdy linia żeglugowa utrzymuje regularne połączenia pomiędzy portami w obszarze celnym UE, gdy statek płynie z portu Wspólnoty do innego portu, opuszcza obszar celny Wspólnoty tylko po to, by ponownie wejść na obszar celny Wspólnoty w momencie dobiecia do innego portu. Koncepcję tę przedstawiono w 1998r. W jej ramach zrezygnowano z wymogu udowadniania tradycyjnymi dokumentami statusu towarów wspólnotowych przewożonych w ramach takiej usługi. Charakter regularnej usługi transportu morskiego jest porównywalny do charakteru mostu wewnątrz Wspólnoty, przez który przejeżdżają ciężarówki w trakcie swojej podróży, w tym przypadku statek jest zarówno ciężarówką jak i mo-

stem. Jej definicję zawiera art. 313a rozporządzenia 2454/93: Regularna linia żeglugowa oznacza regularną usługę przewożenia towarów na statkach, które płyną jedynie między portami znajdującymi się w obszarze celnym Wspólnoty i nie mogą płynąć z, płynąć do, ani zawijać do jakichkolwiek punktów poza tym obszarem lub do portu na tym obszarze będącego wolnym obszarem celnym o kontroli typu I. Poniżej przedstawiono tryb uzyskiwania pozwoleń na tę usługę.

Na wniosek towarzystwa żeglugowego, które określa linię, organy celne Państwa Członkowskiego, na obszarze którego towarzystwo to ma swoją siedzibę lub jest reprezentowane, mogą zezwolić, w porozumieniu z pozostałymi zainteresowanymi Państwami Członkowskimi, na tworzenie linii rejsowej. Wniosek winien zawierać informacje określające:

- a) nazwy właściwych portów;
- b) nazwy statków, które mają pływać na linii rejsowej;
- c) wszystkie innego rodzaju informacje, których zażądają organy celne, w szczególności harmonogram rejsów.

Pozwolenie może zostać udzielone jedynie towarzystwom żeglugowym, które:

- a) mają swoją siedzibę we Wspólnocie i których ewidencja jest dostępna dla właściwych organów celnych;
- b) nie dopuściły się poważnego lub powtórnego naruszenia przepisów w związku z działaniem linii rejsowej;
- c) zobowiązują się:
 - że na trasach, dla których wymagane jest upoważnienie, nie będzie miało miejsca zawinięcie do jakiegokolwiek portu w państwie trzecim albo wolnego obszaru celnego o kontroli typu I w porcie na obszarze celnym Wspólnoty oraz, że nie zostanie przeprowadzony przeładunek na otwartym morzu, jak i:
 - będą przechowywać na pokładzie statku świadectwo potwierdzające pozwolenie i przedstawiać je właściwym organom celnym na ich żądanie.

Po przyjęciu wniosku, organy celne państwa członkowskiego, którym przedstawiony został wniosek informują o tym pozostałe państwa członkowskie, na obszarze których znajdują się porty obsługiwane przez regularne linie rejsowe. Te ostatnie w ciągu sześćdziesięciu dni od przyjęcia wniosku przekazują na piśmie informację o swojej zgodzie lub odmowie udzielenia pozwolenia. Każda odmowa musi zostać uzasadniona. Organy zwracające się z wnioskiem wydają świadectwo pozwolenia w jednym lub, w zależności od przypadku, w większej liczbie egzemplarzy sporządzone na specjalnym formularzu wg wzoru przedstawionego w załączniku 42A do rozporządzenia i informują o tym organy, do których zwrócono się z wnioskiem, pozostałych zainteresowanych państw członkowskich. Każde świadectwo pozwolenia oznaczone jest numerem seryjnym, który służy do jego identyfikacji. Wszystkie egzemplarze oznaczone są tym samym numerem.

W niektórych krajach wspólnoty postępowania w sprawie pozwoleń, o których mowa, prowadzą wyznaczone organy celne np. w Holandii jedynie władze celne w Rotterdamie dla całego kraju. W Polsce przyjęto, że pozwolenia takie wydawane są przez dyrektorów izb celnych w Gdyni i Szczecinie.

Po wydaniu pozwolenia na prowadzenie regularnych przewozów rejsowych, towarzystwo żeglugowe musi z niego obligatoryjnie korzystać. Towarzystwo żeglugowe musi powiadamiać organy, do których zwróciły się z wnioskiem, o likwidacji lub zmianie charakterystyk regularnych linii rejsowych.

Kiedy statek świadczący regularne usługi transportu morskiego zostanie zmuszony okolicznościami wykraczającymi poza jego kontrolę do przeładunku na morzu lub czasowego wejścia do portu w kraju trzecim albo wolnego obszaru celnego o kontroli typu I w porcie na obszarze celnym Wspólnoty, przedsiębiorstwo żeglugowe natychmiast zawiadomi władze celne następnych portów zawinięcia na przewidzianej trasie statku.

Jeżeli zatem przedsiębiorstwo żeglugowe uzyskało pozwolenie w opisanym trybie i stosuje odpowiednie procedury nie jest wymagane, ażeby udowadniało wspólnotowy status towarów poprzez np. przedłożenie manifestu potwierdzonego przez urząd celny portu wyjścia lub innym dokumentem, chyba, że organ celny portu wejścia tego zażąda.

Na przewóz towarów niewspólnotowych z zastosowaniem przepisów dotyczących wspólnotowego tranzytu celnego w ramach regularnej usługi transportu morskiego wymagane jest zabezpieczenie. Niezbędne są wówczas także odpowiednie dokumenty tranzytowe.

Regularna usługa transportu morskiego może dodatkowo ulec uproszczeniu polegającemu w skrócie na stosowaniu zamiast dokumentów tranzytowych manifestu statku. Potrzebne jest do tego celu odrębne pozwolenie. Sam manifest pełni wówczas rolę dokumentu tranzytowego. Procedura uproszczona w tym trybie ulec może dodatkowemu uproszczeniu (tzw. procedura super-uproszczona, lub II poziom uproszczeń).

Uproszczenie polega wówczas na:

- manifest przesyłany jest z portu wyjścia do portu przeznaczenia (istnieje możliwość wykorzystywania w tym celu systemu elektronicznej wymiany danych);
- towarzystwo żeglugowe umieszcza na manifestcie informacje określające status celny towarów jako C, F lub N jw.;
- na wniosek wydruk manifestu przesyłany jest organom celnym portu wyjścia z wykorzystaniem elektronicznego systemu wymiany danych najpóźniej w dniu roboczym następującym po dniu wypłynięcia statku, i, we wszystkich wypadkach, przed przybyciem statku do portu przeznaczenia;

Dla przykładu można podać następujące typowe relacje żeglugowe w ramach regularnej usługi transportu morskiego i w ramach transportu nieliniowego.

Przykład: Genua/Marsylia, w ramach tzw. transportu nieliniowego, tradycyjnego:

Wszystkie towary uznane są za towary pochodzące z krajów pozostałych, z tym że:

- W przypadku towarów wspólnotowych (innych niż towary podlegające akcyzie) załadowanych w Genui: należy wystawić dokumentu T2L potwierdzający status lub na prośbę przedsiębiorstwa żeglugowego użyć manifestu jako dokumentu potwierdzającego status noszącego kod „C”.
- W przypadku towarów wspólnotowych podlegających akcyzie załadowanych w Genui: dostarczony powinien być towarzyszący dokument administracyjny (AAD). Dla tych towarów nie jest wymagany dodatkowy dokument T2L.

Przykład: Dunkierka/Rotterdam, w ramach regularnej usługi transportu morskiego:

- Standardowa procedura tranzytowa: gwarancja obowiązkowa

Towary generalnie traktowane są jako wspólnotowe. W wypadku przewozu towarów z krajów pozostałych obowiązkowa jest wspólnotowa procedura tranzytu. Wystawiana jest deklaracja tranzytowa T1 (karty 1, 4 i 5 dokumentu SAD) i dostarczana jest gwarancja.

W przypadku towarów wspólnotowych podlegających podatkowi akcyzowemu wystawiany jest Towarzyszący Dokument Administracyjny (AAD).

Towary wspólnotowe znajdują się w wolnym obrocie, w związku z czym nie jest oczywiście wymagana wspólnotowa procedura tranzytu.

Uproszczona procedura tranzytu: nie jest wymagana gwarancja

Status celny towarów określany jest w manifestcie morskim w następujący sposób:

(zwykły, I poziom uproszczeń)

- „T1” w przypadku towarów objętych zewnętrzną procedurą tranzytu wspólnotowego;
- „T2F” gdy towary objęte są wewnętrzną procedurą tranzytu wspólnotowego i wysyłane są do, z lub między częściami obszaru celnego tzw. obszarami niefiskalnymi;
- (tzw. procedura super-uproszczona, II poziom)**
- „C” w przypadku towarów wspólnotowych;
- „T1” w przypadku towarów z krajów trzecich;
- „TD” w przypadku towarów transportowanych zgodnie z procedurą tranzytu (np. karnet TIR) lub jakąkolwiek inną procedurą;
- „X” w przypadku towarów wspólnotowych wywożonych.

(Przykłady zostały przedstawione za dokumentem autorstwa Komisji Europejskiej pt. „Przewodnik po procedurach celnych dotyczących morskiej żeglugi bliskiego zasięgu” dostępnego na stronach: http://europa.eu.int/comm/taxation_Customs/Customs/Customs..htm i http://europa.eu.int/comm/taxation_Customs/Customs/transit/index_en.htm).

W Niemczech funkcjonuje obecnie ok. 100 regularnych linii (prawie wszystkie w II poziomie uproszczeń). W Izbie Celnej w Gdyni spodziewamy się około 10 takich linii. Trudno zakładać na obecnym eta-

pie zakres docelowego stosowania regularnych linii żeglugowych w polskich portach. Jak wspomniałem wyżej, znaczny odsetek ładunków konteneryzowanych przewożonych jest bowiem do portów polskich z wolnych obszarów celnych w portach oceanicznych. Te relacje wymagać więc będą prawdopodobnie każdorazowego potwierdzenia wspólnotowego statusu towarów. Również w wypadku połączeń promowych z portami Wspólnoty wątpliwe wydaje się stosowanie tej procedury, gdyż towar przemieszcza się tam wraz ze środkiem przewozowym i kierowcą dysponującym najczęściej odpowiednimi dokumentami. Poza tym przy przewozach promowych nie mamy do czynienia z tradycyjnymi manifestami, a najczęściej jedynie uproszczoną formą spisu ładunków.

Zarówno przy przewozach nieliniowych jak i przy regularnej usłudze transportu morskiego stosowane

procedury odbiegają od występujących dotychczas w naszych portach. Przy przewozach nieliniowych będziemy zobligowani do stworzenia systemu potwierdzania statusu celnego wywożonych przez polskie porty towarów (systemy takie funkcjonują w dotychczasowych krajach UE). Z kolei docelowe rozszerzanie autoryzowanej żeglugi bliskiego zasięgu może mieć duże znaczenie np. dla budowania systemów analizy ryzyka w portach morskich opartych o elektroniczne wersje manifestów. Tak czy inaczej każdy scenariusz wymaga od polskich władz celnych w portach morskich dużego zaangażowania i szybkiego przyswojenia nowych standardów.

Tomasz WĘGIEL
Izba Celna w Gdyni

Służby celne w perspektywie następstw rozszerzenia Unii Europejskiej – nowe wyzwania

– Włocławek 29 – 30 czerwca 2004 r.

Po raz drugi z inicjatywy Dyrektora Izby Celnej we Wrocławiu zorganizowano we Włocławku międzynarodowe seminarium poświęcone problemom zwalczania przestępczości celnej. Użyty tu przymiotnik tylko w niewielkim stopniu dotyczy działalności Służby Celnej, ponieważ po pierwsze nie posiada ona pełnych i wystarczających uprawnień do skutecznego przeciwdziałania tej patologii, a po drugie wyodrębnienie przestępczości celnej w poszerzonej Europie wydaje się być coraz mniej aktualne. Zadanie to pozostaje jednakże niezmiennie w sferze zainteresowań budowanych na nowo struktur celnych.

Minister Wiesław Czyżowicz, otwierając seminarium wskazał, że Służba Celna jest tą instytucją, która w szybki i właściwy sposób przygotowała się do integracji z UE. W najbardziej konceptualnej wersji przygotowania Polski w zakresie współpracy europejskiej na płaszczyźnie celnej przejawiały się działania określone w strategii funkcjonowania administracji celnej opracowanej przez zespół pod kierownictwem Dyrektora Jacka Kapicy.

Szef Służby Celnej podkreślił wagę współpracy międzynarodowej partnerów zagranicznych. Jako podstawową misję określił kontrolę obrotu towarowego z zagranicą. Sprawy celne nie mogą być postrzegane jako tylko wewnętrzna kwestia danego kraju. Przede wszystkim są to sprawy międzynarodowe ukierunkowane na wzajemną współpracę.

Minister podczas swojej wypowiedzi wskazał na problem braku koordynacji w Polsce zwalczania zor-

ganizowanej przestępczości np. w zakresie narkobiznesu. Uprawnienia do zwalczania nielegalnego obrotu prekursorami oraz środkami psychotropowymi ma wprawdzie wiele służb – Policja, Straż Graniczna, CBŚ, ABW i Służba Celna, jednak występuje brak koordynacji współdziałania pomiędzy nimi. Centra koordynacji działań tych służb w szerokim aspekcie powinny być tworzone, w opinii Ministra, przede wszystkim na poziomie lokalnym. Na potwierdzenie ważkości tych problemów profesor Czyżowicz powiedział, że na spotkaniu Szefów Służb Celnych UE, które odbyło się w tym roku na Maderze, została zgłoszona koncepcja utworzenia Agencji Bezpieczeństwa Granic Zewnętrznych UE w odniesieniu do obrotu towarowego. W opinii Szefa SC przed naszą administracją stoją w obecnej chwili trzy najpoważniejsze zadania:

1. Właściwe zagospodarowanie kadr w związku z likwidacją granicy celnej na zachodzie i południu Polski oraz przejęciem nowych zadań.
2. Stworzenie od podstaw nowego systemu funkcjonowania kontroli w SC – decyzja w tej sprawie zapadnie niebawem.
3. Informatyzacja.

Aby sprostać nowym wyzwaniom na plan pierwszy wysuwa się budowa komórek analizy ryzyka oraz powstanie sprawnego wywiadu celnego. Jest to, zdaniem Ministra, jedno z najważniejszych wyzwań stojących obecnie przed polską Służbą Celną.

W opinii attaché celnych Niemiec, Francji i Holandii, którzy wzięli udział w seminarium w osobach Die-

tera Schäfera, Romualda Nowakowskiego i Jana Kuipera, niedostateczne uprawnienia polskich celników powodują w obliczu braku partnerów ze strony administracji celnej konieczność współpracy zagranicznych, celnych służb śledczych z formacjami policyjnymi, takimi jak ABW czy CBŚ. Formacje te wprowadzić skutecznie realizują te zadania, ale jest to przecież margines tego, czym na co dzień się zajmują. Skala zjawisk patologicznych, głównie przemytu papierosów jest tak duża, że wśród polskich służb zwalczających przestępczość powstała ogromna nisza. Ujawnione tylko w czerwcu próby przemytu papierosów w Rzepinie i Gdyni pozwalają przypuszczać, że w obliczu zniesienia granic celnych determinacja przemytników znacznie wzrosła. Wcześniejsze ujawnienia prób przemytu papierosów wskazywały raczej na inną taktykę. Nie obserwowano bowiem tak dużych partii towaru, a więc ryzyko ich strat było tym samym potencjalnie mniejsze. Kolejnym problemem zasygnalizowanym przez attaché celnych był brak szybkiego dostępu do informacji o ujawnieniach poczynionych przez polskie służby graniczne. Konsekwencją spóźnionego dostępu do informacji jest brak możliwości podjęcia działań na terenie innych państw.

Wśród prelegentów obecny był także generał Adam Rapacki – Oficer Łącznikowy Policji na Litwie. Potwierdził on bardzo dobre przygotowanie merytoryczne i doświadczenie polskich celników w zakresie zwalczania nielegalnego obrotu substancjami odurzającymi i towarami wysokoaktywowymi. Zauważył jednak, że w obliczu braku kompetencji i uprawnień operacyjno-śledczych pozostajemy cały czas formacją nieskuteczną. Uzbrojenie Służby Celnej i poszerzenie uprawnień do takich, jakie przyznano Policji jest w opinii generała Rapackiego oczywistą koniecznością. Namawiał on także do uaktywnienia działalności w zakresie współpracy z Policją poprzez współdziałanie, szkolenia i wymianę informacji. Zwrócił uwagę na zbyt niską ilość zapytań kierowanych do Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych. Generał zadeklarował także pomoc jako oficer łącznikowy.

O skuteczności rozwiązań opartych na ścisłej współpracy cła i Policji tj. tworzeniu operacyjnych grup mieszanych przekonywali zgodnie goście zagraniczni. W Niemczech działa obecnie 28 wspólnych grup śledczych (policja i cło) do zwalczania narkotyków (Gemeinsame Ermittlungsgruppen Rauschgift – GER) oraz 16 wspólnych skarbowych grup śledczych (Gemeinsame Finanzermittlungsgruppen GFG). We Francji funkcjonuje 38 regionalnych grup międzyresortowych (TGR) zajmujących się zwalczaniem szarej strefy. W grupach tych działają niemalże wszystkie służby posiadające uprawnienia kontrolne, wśród nich administracja celna. Planuje się zwiększenie ich liczby do 60, ale problemem jest brak wyszkolonych funkcjonariuszy.

Wychodząc naprzeciw projektom współpracy służb zajmujących się zwalczaniem przestępczości, powołany został krajowy, międzyresortowy zespół do spraw zwalczania nieprawidłowości finansowych, na czele którego stoi Minister Wiesław Ciesielski.

Zadaniem zespołu jest opracowanie kierunków, metod oraz narzędzi do zwalczania zjawisk przestępczych będących odpowiedzią na podobne rozwiązania działające w Europie. Innym istotnym zadaniem zespołu jest wkomponowanie się w europejski system monitorowania i zwalczania przestępczości. W ramach zespołu powołana została grupa ukierunkowana na zwalczanie przestępczości transgranicznej, do której oprócz Policji, Straży Granicznej zostali zaproszeni przedstawiciele Ministerstwa Finansów – o czym poinformował kolejny prelegent, generał Jerzy Bieliński, Dyrektor Departamentu Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego MSWiA.

Ministerstwo Finansów reprezentowali dyrektorzy Jan Zrałek, Bogdan Jakubiak, Andrzej Olenderek oraz Jacek Kapica, który przedstawił w drugim dniu seminarium koncepcję funkcjonowania kontroli w organach celnych. Wspomniał on między innymi o kryteriach tworzenia mobilnych grup kontrolnych oraz o ich zadaniach. Poruszył on także kwestię funkcjonowania zarządzania ryzykiem w Służbie Celnej oraz odniósł się do postkontroli podmiotów gospodarczych i uwypuklił zagadnienia związane ze Wspólną Polityką Rolną i kontrolą legalności pobytu i zatrudnienia cudzoziemców. Na zakończenie swojego wystąpienia Dyrektor Kapica przytoczył argumenty przemawiające za utworzeniem nowej komórki – Inspektoratu Szefa Służby Celnej.

Jednym z innych istotnych tematów przedstawionym podczas spotkania we Włoskiejewkach było wystąpienie Dariusz Staniowa, Kierownika Referatu Kontroli Podmiotów Gospodarczych Urzędu Celnego we Wrocławiu, poświęcone uwarunkowaniom prawnym kompetencji organów celnych. W trakcie wystąpienia wskazał on na rozbieżności w zakresie nowych uprawnień przyznanych Służbie Celnej a prawnymi możliwościami ich realizacji. Zwrócono uwagę na brak takich uprawnień jak:

- prawo do zatrzymywania osób, co jest niezbędne do prawidłowej realizacji kontroli legalności pobytu i zatrudnienia obcokrajowców,
- uprawnienie do wykonywania czynności procesowych w pełnym zakresie,
- uprawnienie do zatrzymywania w ruchu pojazdów, niezbędne do prawidłowej realizacji zadań wykonywanych przez mobilne grupy kontrolne,
- uprawnienie do posiadania broni przez niektóre formacje SC.

Wśród uczestników seminarium nie zabrakło przedstawicieli sądownictwa. Prokurator Prokuratury Krajowej Andrzej Jacek Kaucz przedstawił temat „Podstawy prawne zwalczania procederu prania brudnych pieniędzy w Polsce”. Wskazał on w swoim wystąpieniu na wiele wspólnych płaszczyzn powstawania fortun wskutek nielegalnego obrotu towarowego z zagranicą i konieczności „wyprania” tych pieniędzy, by móc je wprowadzić do legalnego obrotu. Sędzia Dariusz Sielicki z Ministerstwa Sprawiedliwości reprezentował natomiast pogląd, iż Służba Celna powinna mieć pełne uprawnienia do wykonywania czynności procesowych rozszerzone na czyny zabronione, wyni-

kające z innych ustaw karnych niż ustawa Kodeks karny skarbowy.

Jako obserwator w seminarium uczestniczył także Petr Kaspar – Zastępca Szefa Służby Celnej w Republice Czeskiej. W opinii wszystkich uczestników spotkania we Włoskiejewkach, seminarium stanowiło dobrą okazję do wymiany poglądów na funkcjonowanie organów zajmujących się zwalczaniem przestępczości. Przyczyniło się do wypracowania nowych form współpracy, także międzynarodowej w tym zakresie.

Arkadiusz BARĘDZIAK
Rzecznik Prasowy
IC we Wrocławiu

Metodologia udanej reorganizacji

Perspektywa przystąpienia Polski do struktur Unii Europejskiej sprawiła, że działalność organizatorska w ramach polskiej Służby Celnej jest aktualnie niezwykle widoczna. Wiadomym jest fakt, że od maja 2004 r. Służba ta jest odpowiedzialna za granice Unii Europejskiej, a przede wszystkim za ochronę unijnego rynku i jej obywateli. Działalność organizatorska, tak jak każda inna zorganizowana działalność ludzka, musi przebiegać według określonego cyklu, który zapewnia, że w wynikających z niej czynnościach nie zabraknie niczego konkretnego i że czynności te wykonywane będą we właściwej kolejności. Przed przystąpieniem do reorganizowania, trzeba uświadomić sobie, do czego się zmierza, sam proces trzeba zaplanować, pozyskać potrzebne zasoby i w końcu przedsięwzięcie organizatorskie zrealizować i skontrolować.¹ W niniejszym opracowaniu zostanie przedstawiona kolejność działań, jakie organizator musi wykonać, aby prawdopodobieństwo prawidłowego przeprowadzenia procesu reorganizacji była jak najwyższe.

Pierwszy etap procesu reorganizacji stanowi analiza organizacyjna i diagnoza usterek dotychczasowej organizacji. Bez analizy organizacyjnej reorganizacja nie może się odbyć. Budowanie organizacji tylko na podstawie schematów teoretycznie gwarantujących osiągnięcie optymalnej koordynacji działań, komunikacji i motywacji jest całkowicie nietrafione. Trzeba również wiedzieć jak organizacja działa w praktyce.² Po przeprowadzeniu gruntownej analizy organizacyjnej organizator może określić przedmiot, cel i zakres zmian organizacyjnych. Przy określaniu celu usprawniania jako podwyższenia stopnia zorganizowania, należy wziąć pod uwagę cel instytucji, jak i cele indywidualne osób w niej zatrudnionych. Co praw-

da, „tak struktury organizacyjne, jak ich zadania, można rozpatrywać abstrahując od ich członków, jednak to oni właśnie zaludniają organizacje i pracują w nich, a więc współgranie ludzi ze strukturami jest tym, co nadaje kształt zjawiskom organizacyjnym”.³

Opierając się wyłącznie na celu instytucji reorganizacja może przynieść tak duży opór członków załogi, że praktycznie nie będzie możliwa do przeprowadzenia. Natomiast preferując cele indywidualne efektem reorganizacji może być obniżenie, zamiast podwyższenia zorganizowania. Trzeba więc, tak skonkretyzować cel reorganizacji, aby nie naruszyć zastanej przed reorganizacją proporcji między skutecznością ze względu na cele, wspólne, a skutecznością na cele indywidualne⁴. Dobrym tego przykładem jest wymaganie zwiększonego wysiłku od załogi z jednoczesnym polepszeniem warunków pracy. Podwyższenie stopnia zorganizowania, jako cel, musi być poprzedzone wystąpieniem takowej potrzeby. Dobry kierownik powinien systematycznie sprawdzać, czy kierowana przezeń organizacja odpowiada jego potrzebom w zmieniającej się sytuacji. Częstotliwość kontroli uzależniona jest od częstotliwości zmian w otoczeniu organizacji⁵.

Dokonując selekcji przedmiotu reorganizacji organizator przechodzi zwykle następujące etapy pracy myślowej:

- analiza – rozcłonkowanie rozważanego procesu na mniejsze fragmenty,
- synteza – spojrzenie na rozcłonkowany proces jako na całość, aby zauważyć wzajemne związki między fragmentami,
- wybór podstawowego ogniwa.

Na podstawie tych czynności, organizator może określić fragment, który działa hamująco na funkcjo-

nowanie innych, co jest bardzo ważne, gdyż często najłagodniejsze ogniwo jest ogniwem podstawowym.

Nie na tym się kończy preparacja celu reorganizatorskiego. Trzeba jeszcze określić, jakie końcowe środki mają zapewnić podwyższenie stopnia zorganizowania, czyli na co wybrany fragment ma zostać zreorganizowany. Przy takich ustaleniach, często pomocne jest porównanie reorganizowanej instytucji do innych dobrze funkcjonujących. Dzięki takiemu rozpoznaniu organizator uzyskuje informacje o przyczynach uchybień organizacyjnych i określenia celu swej działalności. Z reguły występuje zbiór celów współzrzednych wymagających prawidłowej koordynacji. Jeżeli ogólny cel usprawnień zostanie sformułowany w postaci wzmagania sprawności ogólnej, to rodzaj usprawnień zależy od tego, jaka postać sprawności w danych okolicznościach znajduje się we względnym minimum w stosunku do wartości optymalnej w danym momencie. Tak, więc, niekiedy usprawnienie będzie zmierzać do wzmożenia skuteczności, ekonomiczności, energiczności, prostoty, niezawodności itd. Zwykle usprawnienie dotyczy różnych układów tychże celów⁷. Reasumując na tym etapie organizator określa przyczyny niesprawnego i nieefektywnego działania organizacji oraz co i w jakiej kolejności należy zmienić.

Następnym etapem procesu reorganizacji jest: **określenie przewidywanej efektywności.**

„Bez ustanku dojrzewają zagadnienia reorganizacji przedmiotów złożonych, w poszczególnym zaś przypadku – zespołów działających i instytucji. Tu jednak trzeba się liczyć z następującymi ostrożnościami. Przede wszystkim reorganizacja kosztuje, więc wtedy tylko jest na miejscu, jeżeli jej korzyści większe są od jej kosztów, innymi słowy – jeżeli się opłaca. Ujmujemy tu pojęcie kosztów jak najogólniej, bynajmniej niekoniecznie z punktu widzenia walorów podległych pomiarowi pieniężnemu. Po drugie do funkcjonowania zespołu potrzebne są pewne wdrożenia, których nabycie wymaga czasu. Przy zbyt szybkim przeto tempie reorganizacji można zaprzepaścić dotychczasowe wdrożenia, a nie zdobyć nowych. Po trzecie, w końcu, musimy pamiętać, że okres reorganizacji jest okresem przejściowego przynajmniej osłabienia sprawności zespołu i naraża go na niepowodzenie w razie konfliktu. **Chroniczna reorganizacja – to chroniczna dezorganizacja.**”

Decyzja o przystąpieniu do reorganizacji oprócz określenia jej celowości, winna zostać poprzedzona rozważeniem stosunku pomiędzy przewidywanymi wynikami użytecznymi reorganizacji, a jej przewidywanymi kosztami. Problematyka tego etapu procesu reorganizacji polega na tym, że większość kosztów i zysków nie występuje w postaci wymiernej.

Można wyróżnić następujące koszty procesu reorganizacji⁸:

- bezpośrednie koszty pieniężne – np. wynagrodzenia organizatorów,
- koszty związane z przejściowym osłabieniem instytucji – reorganizacja wymaga zaangażowania energii w jej przeprowadzenie, co pociąga za sobą osłabienie działalności podstawowej np. zmiana adresu

powoduje zakłócenie kontaktów, opóźnienia korespondencji,

- koszty związane ze wzmożeniem nacisków – osłabienie organizacji w trakcie reorganizacji sprawia, że pojawiają się żądania nowych etatów, lokali, pojawiają się informacje o rzekomym pogorszeniu warunków pracy itp.,
- koszty związane z zagrożeniem specjalistów – reorganizacja może przekreślić znaczny procent przydatności określonej specjalizacji, w świetle czego wizja reorganizacji zniechęca do zdobywania biegłości w określonym zestawie czynności,
- koszty związane z zerwaniem powiązań kooperacyjnych – polegają na zerwaniu kontaktów pomiędzy współpracownikami powodujących tzw. zgranie,
- koszty związane z osłabieniem skuteczności przepisów – wynikają z osłabienia zaufania społeczeństwa do porządku prawnego,
- koszty związane z funkcjonowaniem organizacji w otoczeniu – np. zmiana lokalizacji powoduje zdezorientowanie klientów.

Jak widać wachlarz kosztów reorganizacji jest niezwykle szeroki. Wiadomo, że zbyt dużych kosztów należy unikać, w świetle czego do reorganizacji należy przystępować tylko wtedy, kiedy jest to konieczne, a chęć wprowadzania zmian musi być poparta dowodami nieefektywności dotychczasowej struktury.

Ważnym etapem procesu reorganizacji jest **określenie najlepszych możliwych sposobów usprawnienia struktury i (lub) procesów.** Określenie efektywnych środków mających doprowadzić do zamierzonego usprawnienia organizacji, wymaga od organizatora dokonania następujących czynności:

- zarejestrowanie wszystkich szczegółów reorganizowanego elementu organizacji,
- zakwestionowanie zarejestrowanych szczegółów.

Do rejestracji szczegółów wykorzystuje się wszystkie dostępne źródła informacji i wszystkie możliwe sposoby ich rejestrowania. Dla jasności warto, oprócz opisu słownego, dokonać prezentacji graficznej. Przy tworzeniu opisu graficznego, organizator często dokonuje zbyt dużych uproszczeń, dlatego takowy opis nie powinien funkcjonować samodzielnie, lecz powinien stanowić jedynie uzupełnienie opisu słownego⁹.

Zakwestionowanie elementu polega na sprawdzeniu, czy jego istnienie jest konieczne. Czynność ta oparta jest na zadawaniu szeregu pytań kontrolnych. Najbardziej znanym zestawem takich pytań, jest zestaw opracowany przez R. M. Burnesa¹⁰:

- 1) Co się robi? Jaki jest cel operacji? Co by się stało gdyby się tego nie robiło? Czy każda część tej działalności jest potrzebna?
- 2) Kto to robi? Dlaczego ta osoba to robi? Czy może to robić osoba posiadająca mniejsze kwalifikacje?
- 3) Gdzie się to robi? Dlaczego tam? Czy można to robić gdzie indziej, aby było ekonomiczniej?
- 4) Kiedy się to robi? Dlaczego wtedy? Czy byłoby lepiej to robić kiedy indziej?
- 5) Jak to się robi i dlaczego w ten sposób?

Tego typu pytań można sporządzić więcej, w zależności od twórczych możliwości organizatora. Sformułowane odpowiedzi stanowią listę środków, umożliwiających naprawę (poprawę) reorganizowanej struktury. Stosując te środki trzeba mieć z góry ustalony obraz całości organizacji, do której się dąży – „W organizacji nie można osiągnąć dużych rezultatów zaczynając od udoskonalania szczegółów bez należytego zharmonizowania całości”.¹¹

Metoda przeprowadzenia zmiany musi być podporządkowana ustalonemu wcześniej celowi. Zastosować można metodę kompleksową polegającą na jednorazowym wprowadzeniu w życie wszystkich części projektu zmiany, albo metodę odcinkową polegającą na przeprowadzeniu zmiany w wybranym fragmencie¹².

Reorganizując fragment organizacji należy pamiętać, że jego struktura jest tak powiązana z innymi fragmentami, że zmiana tej struktury wpływa na sprawność fragmentów pozostałych. Im bardziej te fragmenty są zbliżone, np. poprzez kontakty pomiędzy osobami w nich pracującymi, tym to oddziaływanie jest mocniejsze¹³. Przy reorganizacji fragmentu działalności należy wziąć pod uwagę następujące okoliczności: stopień ogólności zagadnienia stanowiącego przedmiot działalności danego fragmentu i stopień zazębiania się procesów przebiegających w danym fragmencie z procesami przebiegającymi w innych fragmentach instytucji. Okoliczności te pomagają ustalić szerokość reorganizowanego fragmentu¹⁴.

Kolejnym etapem procesu reorganizacji jest **pozyскиwanie zasobów do działalności organizatorskiej**. Głównym zasobem zaangażowanym w działalność organizacyjną to ludzie – zarówno zespoły robocze (organizatorzy) jak i osoby zatrudnione w reorganizowanej instytucji. Zespoły robocze mogą zostać stworzone z osób zatrudnionych w organizacji jak i spoza niej. Wybór osoby spoza organizacji następuje w przypadku, gdy inicjator zmian organizacyjnych nie czuje się na siłach do przeprowadzenia tego procesu w sposób rzetelny. Pozyskana osoba, co prawda ma bardziej obiektywny, pozbawiony konserwyzmu pogląd na przebudowywaną organizację jednakże nie posiada zbyt dużej wiedzy np. na temat kultury organizacji¹⁵. Kultura organizacji tworzy system typowych dla niej wartości i norm. Rozwija się on przez długi okres czasu, a jego wynikiem jest ukształtowanie się wzorców postępowania oraz określonej hierarchii wartości¹⁶. Mechanizm podejmowania decyzji można o wiele bardziej zrozumieć posiadając informacje o tym, kto z kim jada lunch i kto z kim gra w tenisa. Organizator z zewnątrz nawet jeśli jest bardzo spostrzegawczy, nie jest w stanie od razu samodzielnie podejmować poprawne decyzje¹⁷. Jak zaznaczyłem wcześniej zasobem, który trzeba pozyskać do procesu reorganizacji, to także pracownicy organizacji. Pozyskanie ich polega na urobieniu, poprzez proces informacyjny i wiarygodne ukazanie korzyści jakie niesie reorganizacja, tak aby stali się tworzywem podatnym na wprowadzane zmiany. Powszechna, bowiem jest konserwatywna postawa członków załogi w stosunku

do elementów organizacji formalnej i nieformalnej, do których po prostu załoga nawykła¹⁸. Przy urabianiu załogi, przydatne jest skontaktowanie pracowników z pracownikami już zreorganizowanej instytucji, gdzie widoczny jest pozytywny efekt reorganizacji. Informacje uzyskane od zwykłych pracowników, mają większą wagę niż informacje od osób, które przeprowadziły reorganizację. Reasumując, zasadniczo w kwestii psychologicznego przygotowania do reorganizacji występują następujące dyrektywy¹⁹:

- zmiana nie może być zaskoczeniem dla pracowników,
- przed podjęciem decyzji o reorganizacji, należy przeprowadzić rzetelny proces informacyjny adresowany do pracowników, który ma za zadanie wyjaśnić, jakiego rodzaju będą zmiany i jakie będą ich pozytywne skutki zarówno dla organizacji jak i pracowników,
- należy pozyskać aprobatę grup nieformalnych dla reorganizacji – w każdej organizacji występują nieformalni przywódcy, z których zdaniem liczą się inni pracownicy, ich aprobatą ma bardzo pozytywny wpływ na proces reorganizacji,
- w informacji należy podkreślić realne korzyści reorganizacji – np. na podstawie instytucji, w której podobną reorganizację już przeprowadzono,
- należy pokazać wszelkie korzyści osobiste, a także powiązać je z korzyściami w szerszej skali społecznej,
- duże znaczenie psychologiczne ma przedstawienie dokumentacji związanej z reorganizacją, co sprawi, że pracownicy będą świadomi, że reorganizacja nie była podjęta pochopnie lecz była przedmiotem głębokiego namysłu,
- należy apelować do otwartości umysłu, gdyż poczucie rangi interesu społecznego wśród pracowników jest niezwykle istotne,
- należy unikać wszelkiego przymusu,
- nie można działać zbyt pochopnie, świadomość reorganizacji musi odpowiednio dojrzeć.

Przedostatnim etapem procesu reorganizacji jest **wdrożenie i utrwalanie zmian**. Jak dowodzi praktyka, w procesie dokonywania zmian organizacyjnych, uwaga realizatorów koncentruje się przede wszystkim na problemie metod i technik projektowania tych zmian.

Pozwala to na wyprowadzenie stwierdzenia, że realizatorzy zmian organizacyjnych przywiązują dużą wagę do początkowych faz procesu reorganizacji (stwierdzenia dysfunkcji i opracowania projektu terapii), natomiast zbyt mało miejsca poświęcają fazie efektywności realizowanych zmian. Efektywność tych zmian związana jest bowiem z ostatnią fazą procesu reorganizacji, a mianowicie z wdrażaniem i utrwalaniem konstruowanych zmian w praktyce oraz z kontrolą wdrażania, która często uważana jest za zbyt cichą, a za pomocą której można wykryć odchylenia od planu i przyczyny ich powstania²⁰. Opinię tę potwierdza fakt przeznaczenia w praktyce znacznych kwot pieniężnych na stwierdzenie odchyłań, wypracowanie koncepcji i projektu zmian. Wypracowane przez teorię pewne wskazania warunkujące skuteczne wdrażanie i utrwalanie zmian organizacyjnych nie są

w praktyce przestrzegane. Często niedoceniane pozostają w sferze postulatów. W efekcie sytuacja ta powoduje, że w momencie realizacji zmian organizacyjnych w obiekcie pojawia się i narasta wiele barier zmniejszających efektywność całego procesu zmian.

Co prawda, faza realizacji polega na stosowaniu kolejno lub równolegle zaplanowanych środków działania, jednakże mogą wystąpić różne niespodziewane zdarzenia, które mogą powodować rewizję dotychczasowego planu, a nawet celu działania²¹.

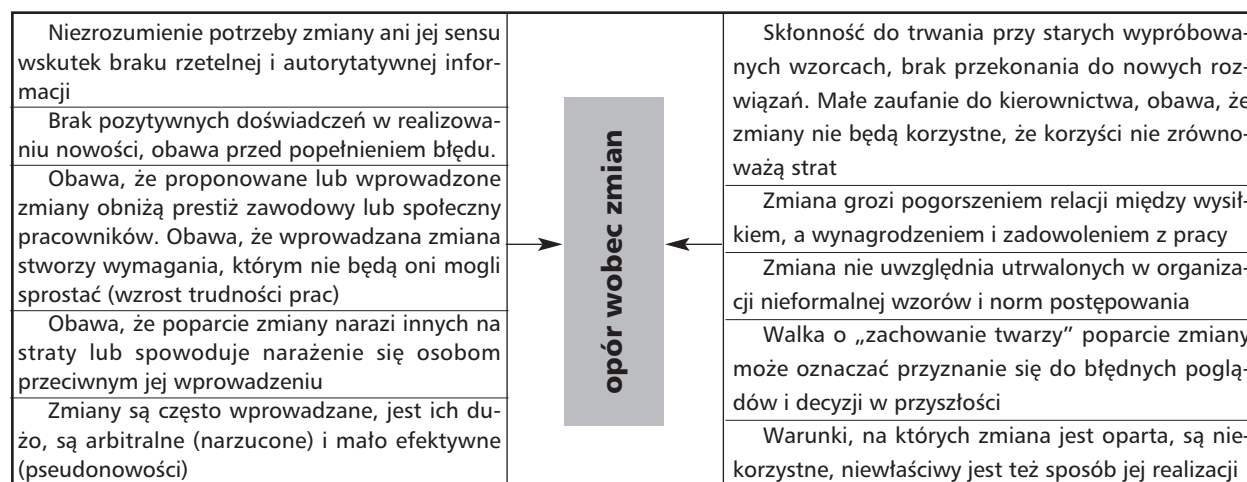
„We wszystkich przypadkach, gdy mamy do czynienia z pracą ludzką: czy to fizyczną, czy umysłową, wprowadzenie ulepszeń organizacji powinno odbywać się stopniowo, w przeciwnym bowiem razie muszą nastąpić straty na pokonywanie oporów”²². Konserwatywna postawa zespołu ludzkiego nie jest może wynikiem niechęci do zmian, ale bardziej niepewności, czy zmiany przyniosą pozytywny dla nich skutek. Nowe warunki organizacyjne wymagają od pracowników większego wysiłku, uprzednio „zmechanizowane” czynności zostają zmienione i wymagane jest poznanie nowego sposobu działania.

Organizatorzy muszą przekonać pracowników aby za nimi poszli, muszą utrwalić zmianę poprzez wprowadzenie jej do kultury organizacyjnej. Jeśli ich działania nie są akceptowane przez pracowników, reorganizacja nie przyniesie pozytywnego efektu.

Reasumując, działania organizatora nie mogą polegać jedynie na naszkicowaniu nowego schematu organizacyjnego, dopasowaniu do niego ludzi, zdefiniowaniu zakresu obowiązków i powiadomieniu wszystkich o planowanych zmianach. Takie postępowanie może doprowadzić do powstania chaosu organizacyjnego, albo do stanu zbliżonego występującego przed wprowadzeniem zmian organizacyjnych²⁶.

Długość okresu realizacji usprawnienia składa się z okresu wdrażania i docierania organizacji, a uwarunkowana jest następującymi czynnikami²⁷:

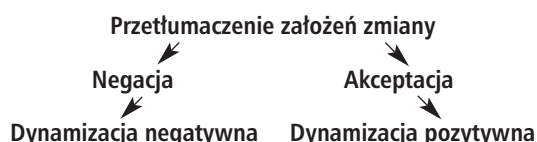
- kwalifikacje pracowników – zmiana niektórych czynności powoduje konieczność uczenia się, co niekiedy trwa długi okres czasu,
- wpływ struktury nieformalnej na formalną – utrzymujące się nieraz przez długi okres czasu nawyki przeniesione z uprzedniej formy organizacyjnej,

Rysunek 1. Przyczyny oporów pracowników wobec zmian w przedsiębiorstwie

Eliminując efekt niepewności, eliminuje się opór wobec zmian, a ułatwia to stopniowe wprowadzanie reorganizacji połączone z dokładnym informowaniem członków reorganizowanego zespołu o skuteczności zmian. Takowe postępowanie zmniejsza również efekt opracowanego przez Le Chateliera – Brauna prawa przekory, polegającego na tym, że „jeżeli jakiś system organizacyjny zostanie wytrącony ze stanu swojej naturalnej równowagi, to pojawia się w nim tendencja do powrotu do dawnego stanu”²⁴.

Dynamizacja zjawisk przy wprowadzeniu zmian ukazana jest na rysunku poniżej:

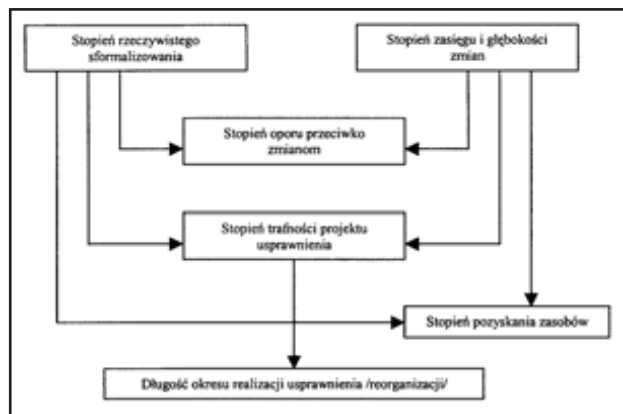
Rysunek 2. Dynamizacja zjawisk przy wprowadzaniu zmian²⁵.

oddziałują ujemnie na nowy tok czynności powodując niereczywiste istnienie wprowadzonych zmian,

- grupy nieformalne – ukształtowanie się nowych więzi nieformalnych wymaga czasu,
- zjawisko frustracji – każda reorganizacja powoduje niezadowolenie pewnej grupy ludzi, którzy rozpowszechniają opinię o niedorzeczności wprowadzonych zmian, co odbija się na sprawności organizacji,
- inercja przyzwyczajęń – czasochłonne jest przełamanie oporu przeciw zmianom.

Czynniki wpływające na długość okresu realizacji usprawnienia przedstawia rysunek nr 3.

Ostatnim etapem procesu reorganizacji jest **ocena przeprowadzonego procesu**. Po dokonaniu reorganizacji, organizacja przechodzi proces dostosowawczy, dlatego ocena reorganizacji nie może nastąpić od razu po zakończeniu czynności reorganizatorskich. Co prawda krótko po dokonaniu zmian pojawiają się

Rysunek 3. Czynniki wpływające na długość okresu realizacji usprawnienia²⁸.

skargi na ujemny wynik reorganizacji, jednakże nie stanowi to bodźca, do wprowadzenia kolejnych zmian, gdyż reorganizacje po prostu nałożyłyby się na siebie, a końcowy efekt z pewnością byłby dla organizacji negatywny²⁹.

Łatwo można się domyślić, że wynikiem oceny efektów zmian są następujące ich rodzaje³⁰:

- zmiana pozytywna – istnieje wówczas, gdy w wyniku pomiaru skutków zmiany, realne wyniki użyteczne do poniesionych nakładów są dodatnie,
- zmiana negatywna – istnieje wówczas, gdy w wyniku pomiaru skutków zmiany, realne wyniki użyteczne do poniesionych nakładów są ujemne.

Coraz częściej stosowanym narzędziem oceny reorganizacji jest opracowana przez Roberta S. Kaplana i Dawida P. Nortona strategiczna karta wyników. Jest to wielowymiarowa, zrównoważona karta wyników, oparta na czterech perspektywach:

- 1) finansowej – np. maksymalizacja oszczędności, terminowe płatności;
- 2) klienta – np. terminowość załatwiania spraw, jakość i sprawność obsługi;
- 3) procesów wewnętrznych – np. jakość zaopatrzenia, dokładność, terminowość, dokładność bazy informacyjnej;
- 4) wzrostu i doskonalenia – np. realizacja teraźniejszej i przyszłej myśli, jakość pracowników, jakość warunków pracy, przywództwo dyrekcyj.

Najważniejszą cechą dobrze skonstruowanej karty wyników jest to, że opisuje ona strategię firmy. Kładzie ona nacisk na realizację celów finansowych z uwzględnieniem czynników mających wpływ na osiągnięcie tych celów. Strategiczna karta wyników dostarcza kadry kierowniczej zestawów wskaźników potrzebnych do nawigacji firmy. Choć początkowo strategiczna karta wyników wdrażana była w firmach komercyjnych, może się ona także przyczynić do usprawnienia procesu zarządzania organizacjami nie nastawionymi na zysk oraz rządowych. Perspektywa finansowa w tym przypadku stanowi nie tyle cel, co ograniczenie – organizacje te mają budżet, którego nie powinny przekroczyć. Miarą sukcesu takich organizacji jest efektywność i skuteczność działania w stosunku do podmiotów korzystających z ich usług,

a aspekt finansowy jedynie warunkuje ich działanie. Dlatego nie można dążyć do maksymalizacji oszczędności, gdyż takie podejście może przyczynić się do zakłóceń w realizacji misji i statutu instytucji³¹. Reasumując strategiczna karta wyników umożliwia koncentrację wysiłków, motywowanie oraz rozliczenie z odpowiedzialnościami także w organizacjach nie nastawionych na zysk. Określa ona przyczynę ich istnienia, informuje o efektach działania oraz czynnikach determinujących realizację celów strategicznych.

Rafał Szramka
Izba Celna w Gdyni

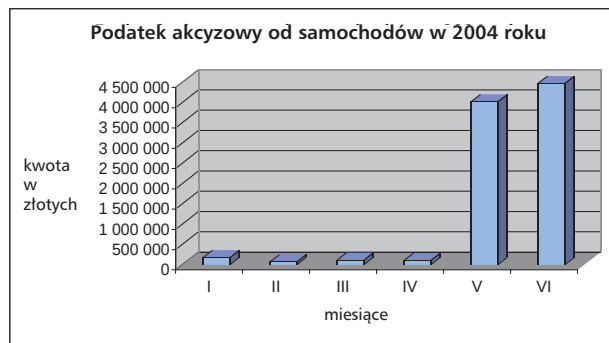
1. J. Zieleniewski, *Organizacja i Zarządzanie*, Warszawa 1976, s. 355-366.
2. S. Slatter, D. Lovett, *Restrukturyzacja firmy*, Warszawa 2001, s. 214
3. C.M. Lichtman, R.G. Hunt, *Osobowość a teoria organizacji: przegląd wybranych stanowisk teoretycznych*, [w:] *Zachowanie człowieka w organizacji*, pod red. W.E. Scotta jr i L.L. Cummingsa, Warszawa 1983, s. 324]
4. J. Zieleniewski, *Organizacja zespołów ludzkich*, Warszawa 1976, s. 502 i n.
5. Ibidem, s. 503.
6. Ibidem, s. 509.
7. T. Kotarbiński, *Traktat o dobrej robocie*, Wrocław 1982, s. 218.
8. W. Kieżun, *Podstawy organizacji i zarządzania*, Warszawa 1980, s. 402.
9. J. Zieleniewski, *Organizacja zespołów...*, s. 513.
10. Ibidem, s. 516
11. K. Adamiecki, *O istocie naukowej organizacji*, Warszawa 1938, s. 31-32.
12. A. Czermiński, *Organizacja...*, Gdańsk 1994, s. 151.
13. J. Zieleniewski, *Organizacja zespołów...*, s. 506 i n.
14. Ibidem, s. 507.
15. Ibidem, s. 525.
16. A. Czermiński, *Organizacja...*, s. 155.
17. S. Slatter, D. Lovett, op. cit., s. 214.
18. J. Zieleniewski, *Organizacja zespołów...*, s. 525-526.
19. W. Kieżun, op. cit., s. 404.
20. K. Adamiecki, *O nauce organizacji*, Warszawa 1970, s. 231 – 234.
21. J. Zieleniewski, *O problemach w organizacji*, Warszawa 1970, s. 109.
22. K. Adamiecki, *O istocie...*, s. 52.
23. J. Penc, *Sterowanie zmianami w organizacji*, „Problemy” 1992, Nr 10.
24. S. Biczyski, B. Miedziński, op. cit., s. 384.
25. Opracowanie własne, źródło: Ibidem, s. 384.
26. S. Slatter, D. Lovett, op. cit., s. 214.
27. C. Sikorski, *Reorganizacja a usprawnienie*, Warszawa 1975, s. 86.
28. W. Kieżun, op. cit., s. 405.
29. J. Zieleniewski, *Organizacja zespołów...*, s. 520.
30. A. Czermiński, *Organizacja...*, Gdańsk 1994, s. 146.
31. R. S. Kaplan, D. P. Norton, *Strategiczna karta wyników*, Warszawa 2001, s. 167.

Samochodowe obłożenie w urzędach

Trzędy celne podległe Izbie Celnej w Białej Podlaskiej od 1 maja przeżywają prawdziwe obłożenie w związku samochodami sprowadzanymi z zagranicy.

Wydawało się, że pierwszy unijny miesiąc jest prawdziwym „boomem” samochodowym (przyjęto 2316 deklaracji). Po wstępnej analizie czerwca, już można stwierdzić, że ten prawdziwy boom dopiero się „rozkręcił” (w czerwcu przyjęto około 6600 deklaracji). Największe obłożenie przeżywa Urząd Celny w Lublinie. Jak powiedział mi funkcjonariusz celny z Lublina, sytuacja przypomina okres z lat 80-tych, kiedy to w sklepach tworzone były kolejki, a każdy gest lub nieopatrzne słowo budziły ogromne nieporozumienia między osobami stojącymi w kolejkach. Tak właśnie jest w Lublinie, gdzie czasami trudno zapanować nad ludzkimi emocjami.

Tak kształtuje się wysokość podatku akcyzowego od samochodów w 2004 r. w Izbie Celnej w Białej Podlaskiej (dane za czerwiec mogą ulec zmianie).

Opracowano w Izbie Celnej w Białej Podlaskiej

Lublin obsługuje bardzo duży obszar. Klienci, którzy przejeżdżają np. 120 km aby załatwić formalności, chcieliby być obsłużeni tego samego dnia. Obecnie trudno celnikom spełnić takie oczekiwania.

Przez pierwsze dwa unijne miesiące w trzech urzędach podległych białskiej izbie przyjęto około 9 tysięcy deklaracji akcyzowych na samochody, pobierając około 8,5 mln złotych z tytułu akcyzy (pobrano w maju i czerwcu 2004r. podatek ilustruje wykres). Z ogólnej liczby przyjętych deklaracji, aż 4800 przypada na lubelski urząd.

Szczególnie w Lublinie trudno było przewidzieć tak dużą ilość sprowadzonych aut, w związku z tym nie ominęły celników liczne problemy organizacyjne, chociażby takie, jak sprawne i szybkie wydawanie potwierdzeń zapłaty akcyzy. Poza tym duża ilość przesyłanych listownie deklaracji jest błędnie wypełniana, co przysparza pracownikom urzędu dodatkowych czynności związanych z korygowaniem błędów.

Z informacji napływających do izby ze wszystkich naszych urzędów wynika, że wartości pojazdów włączanych do deklaracji fakturach lub umowach kupna-sprzedaży, w wielu przypadkach odbiegają od ich rzeczywistej wartości. Przyjmowanie deklarowanych wartości samochodów jest zachętą do wykazywania w dokumentach nabycia coraz niższych wartości (co przecież skutkuje niższymi wpływami do budżetu). W związku z tym we wszystkich urzędach wywieszono informacje o możliwości weryfikacji przez organ podatkowy w ciągu 5 lat, danych zawartych w deklaracjach, a zwłaszcza rażąco niskich wartości.

Barbara KORWIN
Rzecznik Prasowy
IC w Białej Podlaskiej

W polskiej prasie bardzo często ukazują się artykuły poświęcone problematyce celnej. Od tego numeru postanowiliśmy w „Wiadomościach Celnych” prezentować, z konieczności wybiórczy, wykaz najbardziej interesujących publikacji na ten temat. Mamy nadzieję, że pomoże to Naszym Czytelnikom w usystematyzowaniu i rozszerzeniu wiedzy o cła i działalności administracji celnej. Chętnie będziemy go uzupełniać o nadesłane przez Państwo propozycje (red.).

Przegląd prasy o tematyce celno - podatkowej

„Aktualności Celne”

Dorota Błasiak-Barnuś
– Polska państwem członkowskim Unii Europejskiej 5/2004
Marzena Potrzebowska
– Zabezpieczenie należności celnych przywozowych w gospodarczych procedurach celnych 6/2004

„Biuletyn Informacyjny” Polskiej Izby Spedycji i Logistyki

Wszystko o cłach w internecie 4/2004
„Monitor Podatkowy”
Tadeusz Senda - Wspólnotowy Kodeks Celny 5/2004
„Monitor Prawa Celnego”
Janusz Zielenkiewicz – Krajowe regulacje celne po akcesji Polski do Unii Europejskiej MPC 4/2004 i 6/2004
Paweł Siegiada – Kto „dzierży” towar? MPC 4/2004

Michał Wojewoda

– Zasady wykonywania kontroli celnej po zwolnieniu towaru MPC 5/2004
Bogusław Płonka
– Inaczej zarządzać systemem kontroli celnej – MPCIP 6/2004
„Przegląd Podatkowy”
A.Wesołowski, T. Grygorczuk
– Rozporządzenia wykonawcze do ustawy o podatku akcyzowym 6/2004
„Rzeczpospolita”
Intrastat - Vademecum pod red. Anny Grabowskiej – dodatek do gazety – 28.06.2004 r.

Spalone mosty

W dniu 28.06.2004 r. funkcjonariusze Wydziału Zwalczania Przestępczości Celnej Izby Celnej w Gdyni ujawnili przemyt dużej ilości papierosów Sovereign oznaczonych rosyjskimi znakami akcyzy. Transport konstrukcji metalowych mostów przyплыł w niedzielę 27.06.2004 r. do portu w Gdańsku z Rosji. Odbiorcą była polska firma z Wybrzeża. Po rozcięciu 8 metalowych konstrukcji w ich wnętrzu ujawniono papierosy. Ilość ujawnionych papierosów to 34 mln 150 tys. sztuk o rynkowej wartości ok. 8.000.000,-zł. W przecięciu konstrukcji metalowych pomocy naszym funkcjonariuszom udzieliła Straż Pożarna, natomiast wyładunek i przewóz papierosów zabezpieczyli policjanci. Dalsze postępowanie w sprawie przemytu papierosów będzie prowadzić Policja.

Jest to największy w ostatnim czasie ujawniony przemyt papierosów na obszarze działania Izby Celnej w Gdyni. Poprzednie duże ujawnienia:

- 20.11.2002 r. ujawniliśmy prawie 3 mln sztuk papierosów SUPER KINGS o wartości 741.400 zł. Towar ukryty był w cysternie przewożonej na wagonie kolejowym. Ujawnienie miało miejsce w porcie Gdańsk.
- 29.01.2003 r. ujawniliśmy w naczepie samochodowej na przejściu promowym w Gdyni prawie 1 mln sztuk papierosów o wartości 232.400 zł.
- 6.11.2003 r. w porcie w Gdańsku ujawniliśmy 8.400.000 sztuk papierosów angielskich marek w elementach ścianki wspinaczkowej. Wartość papierosów ok. 2.075.000 zł.

Jolanta TWARDOWSKA
Rzecznik Prasowy
Izby Celnej w Gdyni

Papierosy

19 maja 2004r. w Oddziale Celnym w Medyce, w wyniku rutynowej kontroli celnej, ujawniono próbę przemytu do Polski 10.000 paczek papierosów marki „Pall Mall”. W identycznych okolicznościach funkcjonariusze Grupy Mobilnej z Wydziału Zwalczania Przestępczości Izby Celnej w Przemyśle, podczas służby nocnej w Oddziale Celnym w Medyce 1/2 czerwca, ujawnili próbę przemytu 9 989 paczek papierosów,

tym razem marki „Monte Carlo”. Także w tym przypadku kartony z papierosami ukryto pod podłogą fiata ducato, którym podróżował obywatel Ukrainy. Papierosy oraz samochód, który był specjalnie przystosowany do popełnienia przestępstwa, zajęto do wszczętego przeciwko niemu postępowania karnego skarbowego. Wartość rynkowa ujawnionych papierosów to około 49 tys. złotych, natomiast kwota uszczuplonego podatku akcyzowego to ponad 51 tys. złotych.

Małgorzata EISENBERGER-BLACHARSKA
Kierujący Wieloosobowym Stanowiskiem
Rzecznik Prasowy Izby Celnej w Przemyśle

Nieznany narkotyk

Celnicy pełniący służbę w Oddziale Celnym Poczтовым w Warszawie od jakiegoś czasu obserwują próby przywozu do Polski niewielkich ilości narkotyków w przesyłkach listowych. Stało się już rutyną, że codziennie ujawniają kilka do kilkunastu listów zawierających po kilka gramów marihuany czy haszyszu. Jednak ostatnio wykryli oni próby przemytu dziwnej substancji.

33 g wysuszonych liści *Salvia Divinorum* wykryli warszawscy celnicy w jednym z listów i skręt wykonany z wysuszonych liści *Salvia Divinorum*

Wygląda jak konopie indyjskie, składa się z wysuszonych liści i kawałków łodyg roślinnych a jednak konopiami nie jest. Niewątpliwie jednak, jest to środek odurzający. Po dokładnym przebadaniu w Laboratorium Celnym w Świdrze okazało się, że mamy do czynienia z substancją nazywaną *salvinoryną*, która zawarta jest w roślinie pochodzącej z dalekiej peruwiańskiej dżungli, a której łacińska nazwa brzmi *Salvia Divinorum*.

Ostatnia przesyłka zawierała kilkakrotnie większą partię niż dotychczas.

Czyżby nowy narkotyk w szybkim tempie zaczynał zdobywać rynek?

Z badań przeprowadzonych przez specjalistów wynika, że pomimo, iż jest to substancja pochodzenia naturalnego, to działa ona równie silnie jak narkotyki syntetyczne. Jej działanie można porównać do LSD.

Podjęto działania mające na celu wprowadzenie specyfiku do wykazu środków odurzających i psychotropowych, zawartego w ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii. Mamy nadzieję, że dzięki czujności i dobrej pracy naszych kolegów, kolejna niebezpieczna dla zdrowia i życia ludzi substancja znajdzie się wkrótce na liście środków zakazanych.

Koks nie dotarł

Nasilające się w ostatnim czasie próby przemytu dokonywane za pomocą przesyłek pocztowych i kurierskich wzbudzają niepokój warszawskich celników.

Po ujawnieniach broni, amunicji, środków płatniczych czy narkotyków przyszła pora na sterydy anaboliczne. Pomysłowi przemytnicy nadali w Tajlandii kilka paczek do odbiorców indywidualnych w południowej Polsce. W zgłoszeniu wpisali kreatynę i faktycznie paczki zawierały metalowe puszkę z takim właśnie napisem na etykiecie. Jednak później okazało się, że znajdujący się wewnątrz biały proszek z kreatyną niewiele ma wspólnego. Jak to się stało, że zawartość przesyłki wzbudziła zainteresowanie celników, tego nie wie nikt. Być może... przysłowiowy celniczy nos a być może stara celnicza prawda, że biały proszek zawsze działa na nas jak płachta na byka.

Po szczegółowym badaniu przeprowadzonym w Laboratorium Celnym w Świdrze okazało się, że wątpliwości naszych kolegów są uzasadnione. „Niewinna” kreatyna nagle przeobraziła się w stanozolol – groźny steryd anaboliczny. Specjaliści szacują wartość hurtową substancji na około 400 tys. USD. Jako, że było go dość dużo, bo aż 3,8 kg, szacowana wartość przemytu osiągnęła znaczną kwotę. W jednej tabletkce sterydu znajduje się od 2 do 5 miligramów stanozololu. Cena 10 tabletek na czarnym rynku waha się od 15 do 50 zł. Łatwo więc sobie przeliczyć, że po przerobieniu na tabletki ich wartość można liczyć w milionach złotych.

Puszki z „fałszywą kreatyną”

Sprawą, podobnie jak w przypadku narkotyków zajęły się odpowiednie służby. Na pewno jednak ten „koks” nie dotrze już do polskich siłowni. Niewykluczone, że pastylki, po przerobieniu miały trafić do Niemiec lub innego kraju Unii Europejskiej. Towary, które uda się przemyścić do Polski już są w Unii Europejskiej. Dalsze ich przewożenie po wspólnym obszarze odbywa się swobodnie i istnieje niewielkie prawdopodobieństwo kontroli. Dlatego też wzmacniamy kontrolę na granicach zewnętrznych. Mam nadzieję, że nasi koledzy po fachu z innych państw członkowskich robią to równie skutecznie.

Witold LISICKI
Rzecznik Prasowy
Izby Celnej w Warszawie

Perfumy

1583 flakony wód toaletowych – to plon akcji śląskich celników, przeprowadzonej w czasie weekendu na drogach wiodących z pld. granicy do stolicy województwa. Najnowsze i najmodniejsze w tym sezonie zapachy renomowanych producentów perfum znaleziono w autobusie relacji Istambul – Łódź. Powracało nim do kraju 19 podróżnych, którzy spędzali urlop w Turcji. Jak się okazało wyprawa miała raczej handlowy niż turystyczny charakter. Jednak nikt spośród pasażerów i kierowców autobusu nie przyznał się do trefnego towaru, ukrytego w skrytkach konstrukcyjnych i lukach bagażowych.

Skonfiskowane przez celników damskie i męskie wody toaletowe wstępnie wyceniono na około 255 tysięcy złotych. Nielegalny importer usiłował oszukać skarb państwa na ponad 80 tys. Tyle straciłby skarb państwa z tytułu niezapłaconego podatku VAT i akcyzy.

O zatrzymanym towarze powiadomiono również polskich przedstawicieli firm: Lancôme, Dior, Gucci, Dolce & Gabbana, Hugo Boss, bowiem zachodzi podejrzenie, że sprowadzone nielegalnie do kraju perfumy to podróbki tych uznanych marek.

Elżbieta GOWIN
Rzecznik Prasowy
Izby Celnej w Katowicach

Wędkarz - przemysłnik

18 czerwca 2004 r. funkcjonariusz celny z Oddziału Celnego w Medyce, ujawnił 210 szt. płyt CD z klasyką rocka (nagrania takich zespołów jak Marillion) oraz 1043 szt. płyt DVD z nowościami kinowymi oraz filmami pornograficznymi. Łączna wartość zatrzymanych płyt przekracza 90 tysięcy złotych.

Sprawca przemytu, jak twierdził, wybierał się do Polski na ryby i faktycznie dysponował wysokiej klasy sprzętem wędkarskim. Przestrzeń ładunkowa pojazdu była pusta, jednakże uwagę funkcjonariusza celnego zwróciła niejednakowa grubość desek wspornikowych. Po ich zdemontowaniu okazało się, że wewnątrz wykonane zostały specjalne tunele, wypełnione płytami kompaktowymi oraz płytami CD. W porównaniu do poprzednio ujawnianych płyt CD, płyty te wyróżniają się jakością wykonania – wkładki wydrukowane zostały na papierze kredowym i zawierają pełną informację na temat wykonawcy oraz teksty piosenek.

W związku z ujawnieniem przemytu wszczęte zostało postępowanie w sprawie o przestępstwo skarbowe, do którego, oprócz przedmiotu przestępstwa, zabezpieczono również pojazd.

Małgorzata EISENBERGER-BLACHARSKA
Kierujący Wieloosobowym Stanowiskiem
Rzecznik Prasowy
IC Przemysł

Super przemysł

Wnocy 17.06. br. funkcjonariusze celni udaremnili największy w historii Izby Celnej w Rzepinie i pierwszy tak duży po naszym wejściu do Unii Europejskiej, przemysł papierosów w wywozie z Polski. Do postępowania karnego skarbowego zajęto około 35 000 pakietów tj. 7 000 000 szt. papierosów marki super kings o wartości rynkowej 1 750 000 zł.

Przemysł ujawniono w ciężarówce na polskich tablicach rejestracyjnych, jadącej z głębi Polski, przewożącej korę i trociny do Niemiec. Papierosy prawdopodobnie miały trafić na rynek brytyjski.

Kierowca, Polak, został przekazany do dyspozycji Prokuratora Rejonowego w Słubicach.

Do udaremnienia gigantycznego przemysłu doszło dzięki współpracy polskich i niemieckich służb celnych.

Mariola KARAŚKIEWICZ
Rzecznik Prasowy
Izby Celnej w Rzepinie

P.S. Po 1 maja Polska stała się uczestnikiem Wspólne-go Rynku – na granicach wewnątrzunijnych nie ma kontroli celnej towarów. Zwalczaniem przestępczości zajmują się m. in. tzw. grupy mobilne, które mają uprawnienia kontrolne na terenie całego kraju.

Celne drogi

Tciekający samochód dostawczy, tzw. bus, wypełniony przemysłowymi zapałkami z wschodniej granicy papierosami, inny – szczelnie zapakowany spirytusem 98% ukrytym w belkach drewna, podrabiane kosmetyki, odzież, obuwie oraz bardzo precyzyjnie skopiowane zegarki z „najwyższej półki cenowej” i narkotyki, to bilans trwającej bez mała tydzień akcji pod hasłem „Blokada III”.

Grupy mobilne celników z poznańskiej Izby Celnej, wielkopolskiej Policji, Straży Granicznej, inspektorów UKS Poznań, kontrolerów ITD, a także strażaków, przeprowadziły na drogach całego województwa wielkopolskiego kontrole samochodów wszelakiej maści – autokarów, tirów, ciężarówek, dostawczych – wreszcie osobowych. Łącznie skontrolowano ponad trzy tysiące pojazdów, w których ujawniono 1079 l spirytusu, 636 szt. podrabianej odzieży, obuwia, ekskluzywnych kosmetyków i zegarków, prawie 10 gr narkotyków, 53 tabletki (psychotropy) a także 43.010 pakietów papierosów i jeden samochód.

Wartość wszystkich zabezpieczonych towarów to prawie 400 tys. zł.

Takie wspólne akcje służb mundurowych to codzienność w unijnej rzeczywistości, a wszystko po to, aby zwiększyć bezpieczeństwo podróżujących – to wyłapywanie tych, którzy są niebezpieczni (Policja), wyłapywanie przemysłowych towarów (celnicy), kontrola towarów akcyzowych (UKS), kontrola obcokrajowców, szczególnie tych nielegalnie przebywających w Polsce (Straż Graniczna), aż wreszcie kontrola paliw i dokumentów z zakresu przewozu towarów (Inspekcja Transportu Drogowego).

Bożena ADLER
Rzecznik Prasowy
IC w Poznaniu

Trzeba mieć nosa!

Opinia o służbowych psach Izby Celnej w Katowicach jako niezawodnych tropicielach narkotyków potwierdza się nie tylko w ich codziennej pracy.

Coraz częściej Policja, zwalczająca przestępczość narkotykową, zwraca się do celników z prośbą o pomoc przy realizacji swoich zadań. Nic dziwnego, skoro przeszukanie podejrzanych pomieszczeń z udziałem psa przebiega bardzo sprawnie i szybko kończy się wskazaniem miejsca ukrycia środków odurzających.

Najwięcej pochwał zebrała ostatnio trzyletnia Sonia, doskonale prowadzona przez swojego przewodnika kontrolera celnego Rafała Lecha z Wydziału Zwalczania Przestępczości Celnej. W dwóch policyjnych akcjach, w trakcie przeszukania 5 mieszkań, Sonia odnalazła narkotyki w szufladach mebli, w odzieży, a także w bokserkim worku treningowym.

Bezбłędna praca naszego funkcjonariusza i jego psa przyczyniła się do ujęcia 6 dealerów narkotykowych, którym, dzięki niezbitym dowodom wywieszonym przez Sonię, przedstawiono zarzut posiadania, handlu i rozprowadzania środków odurzających (amfetaminy, marihuany i haszysz). Pięciu sprawców osadzono w areszcie, a jeden został objęty dozorem policyjnym. Z informacji Policji wynika, iż sprawa ma charakter rozwojowy.

Przesyłka w cętki

Bytomscy celnicy odprawiający przesyłki pocztowe znaleźli w jednej z nich skórę lamparta. Nietypowa przesyłka miała dotrzeć do mieszkańca Krakowa, ale na razie zostanie w depozycie urzędu.

Paczka wydała się celnikom mocno podejrzana ze względu na duże rozmiary oraz brak danych o wartości i wartości towaru. W tym kontekście ciekawość wzbudzał również kraj nadania – Rwanda. Doskonale wyprawiona skóra z najpiękniejszego chyba rodzaju pantery wypełniała całą przesyłkę.

Lampart (*panthera pardus*) to duży cętkowany kot, mocno zbudowany, o bardzo eleganckiej sylwetce. Występuje w Azji i Afryce i należy do gatunków objętych ścisłą ochroną (1 załącznik CITES).

Pomysł przemycenia skóry w przesyłce pocztowej, bez wymaganych zezwoleń nie powiódł się. Szkoda, że w ogóle przyszedł komuś do głowy, jak również ten, żeby zapolować na to piękne i niezwykle rzadkie zwierzę.

Elżbieta GOWIN
Rzecznik Prasowy
IC Katowice

Audytorzy to jedna rodzina...

Z inicjatywy Izby Celnej w Warszawie w dniach od 21 do 23 czerwca br. w Ośrodku Szkoleniowym w Kamionie k. Skierniewic odbyły się po raz pierwszy warsztaty szkoleniowe dla audytorów.

W szkoleniu udział wzięli audytorzy wewnętrzni izb celnych z całego kraju.

W czasie trzydniowego szkolenia reprezentanci z każdej izby zaprezentowali po jednym temacie przeprowadzonego zadania audytowego. Omówiono m.in. metodologię wykonanych zadań audytowych:

- zabezpieczenia systemów komputerowych,
- rozliczania należności celnych i podatkowych,
- trybu awansowania pracowników,
- likwidacji towarów,
- systemu szczególnego nadzoru podatkowego,
- przechowywania i archiwizowania dokumentów,
- systemu objęcia towarów szczególnym nadzorem służbowym w ramach kontroli celnej, itd.

Poziom szkolenia był wysoki, a wszyscy prelegenci wykazali bardzo dobre merytoryczne przygotowanie.

Rodzina „Audytorów” w malowniczo położonym Ośrodku w Kamionie

Warunki szkoleniowe były sprzyjające, bowiem Ośrodek położony jest w malowniczej okolicy, w lesie nad rzeką Rawką. Każdego ranka uczestników budził śpiew ptaków i pianie koguta. Organizatorzy uczestnikom warsztatów zapewnili po zajęciach ognisko i dobrą muzykę, a dla podniebienia serwowano pieczonego prosiaka nadziewanego kaszą i specjałami.

Niektórzy będą długo pamiętali te warsztaty bowiem zaliczyli wycieczkę do Skierniewic w poszukiwaniu poczty i chirurga. Kleszczy

w Kamionie pod dostatkiem, ale naszą koleżankę dopadł na szczęście tylko jeden.

Na zakończenie warsztatów odbył się pokaz pracy psów szkolenych w Ośrodku – metody i sposoby wykrywania narkotyków i papierosów.

Audytorzy dziękują organizatorom – Dyrekcji Izby Celnej w Warszawie i Kierownictwu Ośrodka Szkoleniowego w Kamionie za profesjonalne przygotowanie warsztatów.

Edyta BRZEZIŃSKA
IC Warszawa

Przejmujemy odprawy unijne

Oddział Celny w Bartoszycach w przywozie obecnie dokonuje więcej odpraw niż przed 1 maja. W sytuacji gdy praktycznie we wszystkich jednostkach liczba odpraw drastycznie spadła, to spore osiągnięcie.

Otym, że po wejściu Polski do Unii Europejskiej zmniejszy się liczba odpraw było wiadomo od dawna. Rzeczywistość potwierdziła przypuszczenia – w urzędach i oddziałach celnych z terenu województwa warmińsko-mazurskiego odpraw jest obecnie o ponad 50 proc. mniej. Jedynie w Bartoszycach ogólny spadek wyniósł tylko 8%, zaś w przywozie nastąpił nawet wzrost – o 1%.

By ten efekt uzyskać przeprowadzono szereg najróżniejszych działań. Zaczęliśmy od akcji informacyjnej. Na przejściu granicznym w Bezledach pojawiła się tablica informująca o możliwości dokonywania w Bartoszycach odpraw ostatecznych. Ulotki z tą informacją, dzięki uprzejmości kolegów rosyjskich, wywieszono też na przejściu w Bagrationowsku. Ponadto reprezentacja Izby Celnej w Olsztynie wzięła udział w spotkaniu w Kaliningradzie z przedstawicielami największych przedsiębiorców i przewoźników z Obwodu. Rosjanom przekazano obszerne materiały

zawierające informacje na temat nowych przepisów, a także opisujące możliwości dokonywania odpraw „unijnych” już przy granicy polsko-rosyjskiej.

Dodatkowo dokonano też zmian organizacyjnych w pracy oddziału w Bartoszycach. Przede wszystkim wydłużono czas pracy placówki. Obecnie od poniedziałku do piątku można tam dokonywać odpraw w godzinach od 7.30 do 24.00, a w soboty, niedziele i święta od 8.00 do 24.00. To posunięcie okazało się trafione – z obserwacji wynika, że znaczna część od-

praw dokonywana jest po 15.30, czyli, niejako po godzinach pracy.

Ważne jest teraz by tę tendencję utrzymać. Będziemy więc nadal prowadzili akcję informacyjną oraz będziemy kontynuowali starania o poprawę infrastruktury oddziału, w tym placu odpraw.

Ryszard CHUDY
Rzecznik Prasowy
IC Olsztyn

Chwałą naszych!

Poniżej drukujemy list, jaki wpłynął z Polskiego Konsorcjum Gospodarczego S.A. na ręce Pana Wiesława Czyżowicza, Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Finansów, Szefa Służby Celnej, z uznaniem odnoszący się do pracy funkcjonariuszy celnych z Izby i Urzędu Celnego w Białej Podlaskiej. Tak trzymać! (red).

Polskie Konsorcjum Gospodarcze SA

Koroszczyń, 21.06.2004 r.

Pan Wiesław Czyżowicz
Podsekretarz Stanu w MF Szef Służby Celnej
ul. Świętokrzyska 12 Warszawa

W związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, zmianą struktury i zadań Służby Celnej, czujemy się zobligowani do przekazania kilku uwag dotyczących pracy funkcjonariuszy (Panu podległych). Pomimo faktu dużych zmian, szczególnie na granicy wschodniej naszego kraju jako granicy zewnętrznej WE, implikacją czego były m.in. problemy związane z interpretacją prawa wspólnotowego, jesteśmy winni słowa uznania funkcjonariuszom Izby Celnej oraz Urzędu Celnego w Białej Podlaskiej, którzy swą postawą, szybkością reakcji na pojawiające się problemy i otwartością na możliwości ich rozwiązywania, umożliwiają prowadzenie działalności w – bez mała niezmienionej formie – agencjom i spedycjom celnym, funkcjonującym na Terminalu Samochodowym w Koroszczynie.

Z poważaniem
Dyrektor Oddziału
Elżbieta Iwaniuk

KRONIKA KADROWA

Departament Organizacji Służby Celnej uprzejmie informuje, że z dniem 1 sierpnia bieżącego roku miały miejsce następujące zmiany kadrowe na stanowiskach kierowniczych w administracji celnej:

- Panu **Sławomirowi Pichorowi** – powierzono pełnienie obowiązków Zastępcy Szefa Służby Celnej,
- Pan **Artur Janiszewski** – został odwołany ze stanowiska Zastępcy Dyrektora IC w Warszawie z dniem 31 lipca br. i powierzono mu pełnienie obowiązków dyrektora Departamentu Kontroli Celnej,
- Pan **Marek Multan** – został odwołany ze stanowiska Zastępcy Dyrektora IC we Wrocławiu z dniem 31 lipca br. i z dniem 1 sierpnia br. powierzono pełnienie obowiązków zastępcy dyrektora Departamentu Kontroli Celnej
- Pan **Ryszard Jakubczak** – z dniem 31 lipca br. utracił upoważnienie do pełnienia obowiązków zastępcy dyrektora Departamentu Kontroli Celnej
- Pan **Michał Radwański** – z dniem 31 lipca br. utracił upoważnienie

do pełnienia obowiązków zastępcy dyrektora Departamentu Kontroli Celnej.

- Pana **Andrzeja Chodubskiego** – odwołano ze stanowiska Naczelnika UC I w Warszawie z dniem 31 lipca br. i powierzono pełnienie obowiązków zastępcy dyrektora Departamentu Kontroli Celnej

- Panu **Mieczysławowi Grzebulskiemu** – powierzono pełnienie obowiązków zastępcy dyrektora Departamentu Podatku Akcyzowego

- Panu **Krzysztofowi Pilzakowi** – powierzono pełnienie obowiązków Naczelnika UC I w Warszawie

- Pana **Stanisława Bańczaka** – z dniem 31 lipca br. odwołano ze stanowiska Naczelnika Urzędu Celnego w Nowym Targu,
- Panią **Teresę Barnowską** – z dniem 1 sierpnia br. powołano na stanowisko Naczelnika Urzędu Celnego w Nowym Targu.

Komentarz miesiąca

Chłopiec do bicia

Wiele kontrowersji wzbudził ostatnio problem likwidacji towarów zajmowanych przez Służbę Celną w ramach walki z przemytem. Bezpośrednią przyczyną szerokiego zainteresowania tym tematem były ogłoszone przez NIK wyniki kontroli w wybranych Izbach Celnich. Spośród uchybień wymienionych przez kontrolerów NIK znalazły się i takie – bardzo istotne – z którymi Służba Celna nie może się w pełni zgodzić. Dotyczy to zasad sprzedaży towarów zajętych do spraw karnych i określania ich wartości bezpośrednio przy zajęciu, a następnie w momencie sprzedaży.

Zdaniem kontrolerów NIK, np. sprzedaż papierosów pochodzących z przemytu odbiorcom, którzy zobowiązani są do wywozu tego towaru poza granice kraju, jest kryminogenna, bowiem istnieje duże prawdopodobieństwo, że będą podjęte próby ponownego przemytu tych wyrobów do Polski. Nie jest to stwierdzenie odkrywcze, sami wiedzieliśmy o tym od dawna i trudno odmówić tej argumentacji logiki, ale należy pamiętać – czego kontrolerzy NIK nie uwzględnili – że sprzedaż wyrobów tytoniowych z przeznaczeniem do obrotu w kraju wymaga, aby wyroby te spełniały obowiązujące w Polsce normy higieniczne i zdrowotne, a także posiadały na opakowaniach napisy ostrzegające przed szkodliwością używania tytoniu oraz informację o zawartości substancji smolistych i nikotyny. Wyroby tytoniowe wyprodukowane w nieznanym miejscu, bez poddania ich badaniom laboratoryjnym, w szczególności na zawartość substancji smolistych i nikotyny, mającym na celu sprawdzenie ich jakości zdrowotnej, nie mogą zostać dopuszczone do obrotu w kraju.

Stąd też dopuszczenie do obrotu w kraju papierosów pochodzących z przemytu, wobec których orzeczono przepadek na rzecz Skarbu Państwa, zawsze poprzedzone jest czasochłonnym i kosztownym obowiązkiem dopełnienia ww. warunków oraz oznaczenia ich krajowymi znakami akcyzy. Warto przy tym podkreślić, że sprzedaż w kraju wyrobów, o których mowa, jest ekonomicznie nieuzasadniona, bowiem z uwagi na niską jakość i niewiadome pochodzenie sprzedawane są po znacznie niższych cenach niż wyroby krajowe, dla których stanowią skuteczną konkurencję, co oznacza niższe wpływy do budżetu z podatku akcyzowego.

W świetle obowiązujących przepisów, organ dokonujący likwidacji towarów, wobec których orzeczono przepadek, jest zobligowany do podjęcia próby sprzedaży zajętego towaru, zanim wolno mu będzie podjąć inne formy likwidacji.

Stąd też Izby Celne, wybierając mniejsze zło, decydowały o sprzedaży wyrobów tytoniowych z przeznaczeniem na wywóz, mimo iż miały świadomość zagrożenia ponownym przemytem. Jakiegokolwiek sugestie o kryminogennym podłożu działań służb celnych są absolutnie nieuzasadnione.

Uznając, że jedyną formą likwidacji wyrobów tytoniowych, a także napojów alkoholowych oraz kosmetyków, znajdujących się w dyspozycji organów celnych lub organów administracji państwowej innych niż organy celne, wobec których orzeczony został przepadek na rzecz Skarbu Państwa, powinno być ich zniszczenie, w De-

partamencie Ceł podjęte zostały prace legislacyjne polegające na przygotowaniu projektu rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 kwietnia 2002 r. w sprawie rozciągnięcia stosowania przepisów ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. Nr 50, poz. 449), która aktualnie mówi, że likwidacja towarów, wobec których orzeczono przepadek na rzecz Skarbu Państwa, może nastąpić poprzez sprzedaż (...), oraz jeżeli sprzedaż nie dojdzie do skutku, poprzez zniszczenie.

W projekcie rozporządzenia proponowano, aby wyroby tytoniowe, a także napoje alkoholowe i kosmetyki, wobec których orzeczony został przepadek na rzecz Skarbu Państwa, podlegały od razu zniszczeniu, z pominięciem formy ich likwidacji poprzez sprzedaż lub nieodpłatne przekazanie.

Trudno też zgodzić się z zarzutem, a taki postawili kontrolerzy NIK, „nieuzasadnionej niczym” różnicy między wartością towarów zajmowanych do postępowania karnego skarbowego, a ceną ich sprzedaży po orzeczeniu przepadku.

Przy określaniu wartości towarów zajmowanych do spraw karnych przyjmuje się ich wartość rynkową. Jest to bowiem rzeczywista podstawa wyliczania strat dla budżetu państwa, wynikających z niezapłaconych podatków ciężących na tym towarze. Pochodną od tych wyliczonych strat jest wysokość kary określonej w Kodeksie karnym skarbowym.

W momencie likwidacji, po zakończonym postępowaniu sądowym, a więc po znacznym, niekiedy kilkuletnim okresie przechowywania w magazynach celnych, towary znacznie tracą na wartości, a ponadto nieznana jest ich jakość, brak jest gwarancji, dopuszczenie na rynek wymaga – jak wyżej wspomniano – licznych czynności dostosowawczych, z konieczności zatem ich wartość jest nieporównywalnie niższa niż wartość rynkowa. Jest to reguła, a nie anomalia. I nie ma uzasadnienia do stawiania z tego tytułu zarzutu służbom celnym.

Dość mamy zarzutów korupcji i zmartwień z tym związanych tam, gdzie ona rzeczywiście występuje, żeby godzić się na zarzuty zupełnie nieuzasadnione.

Najdobitniejszym przykładem maksymalnych rozbieżności w ocenie wartości towarów zajętych i tych samych towarów likwidowanych jest alkohol. Znamy to na co dzień – np. jeden litr spirytusu jest wyceniany przez celników zgodnie z ceną rynkową na ok. 70 zł. W związku z tym, iż zatrzymywany na granicy alkohol jest nieznanego pochodzenia i nie ma oryginalnych opakowań, ani żadnych atestów, po orzeczeniu przepadku na rzecz skarbu państwa, może być sprzedany jedynie na tzw. „zlewki” firmie, zajmującej się przerobem tego typu towarów za ok. 1 zł (nawet gorzelnie nie kupują spirytusu nieznanego pochodzenia, gdyż wyprodukowanie 1 l to porównywalny koszt – ok. 1 zł). Aby więc w ogóle pozbyć się tego towaru i nie ponosić kosztów jego przechowywania, Izby Celne nie mają innej drogi – tylko tę jedną, a efekt finansowy to setki tysięcy złotych różnicy między wartością towarów zajętych i likwidowanych, które tak wyeksponowała Najwyższa Izba Kontroli, sugerując, iż sztucznie i świadomie zawyżamy wartość swoich sukcesów. W myśl zasady, jak się chce psa uderzyć – kij się zawsze znajdzie.

red.

Współpraca pomiędzy PTH a administracją celną

Tarkomania związana jest ściśle z wieloma problemami społecznymi, w tym z przestępczością. Narkotyki mają też swój wymiar polityczny. Przyczyniają się do finansowania wielu działań terrorystycznych, wpływają na życie społeczne i zdrowotne wielu krajów. Świadomość tych zagrożeń jest nam bardzo dobrze znana.

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 24 kwietnia 1997 roku, podstawę do działań w zakresie przeciwdziałania narkomanii stanowi Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii uchwalony przez Radę Ministrów, który obecnie obejmuje lata 2002-2005. W ramach profilaktyki program ten zakłada: zahamowanie tempa wzrostu popytu na narkotyki. Wyszczególnia się m.in. zwiększanie zaangażowania społeczności lokalnych w zapobieganiu używania środków psychoaktywnych, podniesienie poziomu wiedzy na temat problemów związanych z używaniem środków psychoaktywnych i możliwości zapobiegania zjawisku, zwiększenie liczby kompetentnych realizatorów działań profilaktycznych. Natomiast w ograniczeniu podaży, gdzie głównym celem jest ograniczenie dostępności narkotyków, cele szczególne obejmują takie zagadnienia jak: zahamowanie wzrostu krajowej produkcji nielegalnych narkotyków syntetycznych oraz narkotyków wytwarzanych z surowców naturalnych, **zahamowanie wzrostu przemytu narkotyków na rynek wewnętrzny**, ograniczenie dostępności narkotyków dla indywidualnych użytkowników. W ramach zahamowania wzrostu przestępczości związanej z narkotykami, poprawę współdziałania odpowiednich służb, monitorowanie wydatków odpowiednich służb na zwalczanie przestępczości narkotykowej oraz wzmocnienie finansowej kontroli nad narkobiznesem.

Wśród realizatorów Programu Przeciwdziałania Narkomanii wymienia się: Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu, Ministerstwo Obrony Narodowej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji (Policja, Straż Graniczna), Ministerstwo Sprawiedliwości oraz Ministerstwo Finansów – Departament Kontroli Celnej.

Również Polskie Towarzystwo Higieniczne poprzez swoje oddziały terenowe realizuje programy na rzecz

ochrony zdrowia. Podczas konferencji warsztatowych opracowywane są programy do realizacji w miejscu zamieszkania, pracy, środowisku czy regionie. Do udziału w konferencjach zapraszani są pracownicy służby zdrowia, pracownicy służb społecznych, pedagodzy szkolni, pracownicy urzędów celnych, Straży Granicznej, Policji, państwowej inspekcji sanitarnej, przedstawiciele samorządów lokalnych itd.

Z uwagi na problematykę zdrowotną, w tym problematykę związaną z narkomanią i zagrożeniami związanymi z przemycem narkotyków, biorę aktywny udział w tego typu konferencjach, gdzie poprzez wykłady i realizację własnych programów, związanych ściśle z cłem, realizuje zadania Programu Przeciwdziałania Narkomanii. Na konferencji, która miała miejsce w Świeradowie Zdroju realizowałem program dotyczący szkolenia funkcjonariuszy celnych z zakresu zwalczania przemytu narkotyków. Szkoleniem objęto 253 funkcjonariuszy celnych. Efektem tego był znaczny wzrost ujawnień narkotyków w Izbie Celnej we Wrocławiu.

Jako uczestnik konferencji, organizowanych przez PTH, staram się zawsze uwypuklić rolę służb celnych w zwalczaniu przemytu narkotyków. Działalność na rzecz Towarzystwa uważam za sposobność promowania polskich służb celnych w zakresie zwalczania przemytu narkotyków. Informacje na temat działalności Towarzystwa publikowane są w „Biuletynie Informacyjnym Programu Rozwiązywanie Problemów dla Poprawy Zdrowia” wydawanym przez PTH w Warszawie oraz międzynarodowym czasopiśmie „Connectaons” wydawanym przez Dreyfus Health Foundation w USA.

W dniach 14-18 czerwca br. brałem czynny udział w międzynarodowej konferencji warsztatowej w Przysieku k. Torunia zorganizowanej przez: Dreyfus Health Foundation i Polskie Towarzystwo Higieniczne we współpracy z Urzędem Marszałkowskim w Toruniu. Udział w konferencji jako moderatorzy i wykładowcy brali specjaliści w zakresie promocji zdrowia z USA, Polski, Ukrainy i Kirgistanu.

Kazimierz MARCINIAK
IC Wrocław

Od redakcji:

Z okazji 100 lat działalności PTH p. Kazimierz Marciniak otrzymał dyplom „Członka Honorowego Polskiego Towarzystwa Higienicznego” w uznaniu zasług dla rozwoju higieny i oświaty zdrowotnej w Polsce. Gratulujemy!

Uświadamiamy wspólnie z WWF... „nie kupuj... bo posiedzisz...”

8 czerwca w Warszawie odbyła się konferencja prasowa WWF Polska (Światowy Fundusz Na Rzecz Przyrody) III etapu ogólnopolskiej kampanii na rzecz powstrzymania nielegalnego handlu gatunkami zagrożonymi wyginięciem pod wymownym tytułem „Nie kupuj pamiątek ze zwierząt – pomóż ocalić zagrożone gatunki”. Konferencja miała na celu zainaugurowanie akcji edukacyjnej skierowanej do polskich turystów, którzy poprzez przywożenie z egzotycznych podróży pamiątek wykonanych ze zwierząt, nieświadomie przyczyniają się do ich wyginięcia, a także łamią prawo, które ostatnio w tej materii się zmieniło. Od 1 maja br. zgodnie z zapisem w ustawie o ochronie przyrody, przemyt gatunków zwierząt i roślin zagrożonych wyginięciem lub wyrobów z nich jest przestępstwem (a nie jak do tej pory – wykroczeniem) i podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat!

Po spotkaniu, organizatorzy zaprosili obecnych na wystawę fotografii Cezarego Hładki „Pamiątki z podróży”. W konferencji wzięła udział między innymi Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Środowiska, Główny Konserwator Przyrody prof. dr hab. Ewa Symonides.

Temat ochrony ginących gatunków staje się ostatnio bardzo popularny. W kampanii na rzecz zastopowania przemytu zwierząt wzięli także udział polscy aktorzy. W związku z tym, że Służba Celna już od dawna wpisuje się czynnie w walkę z przemytem okazów CITES – nie mogło zabraknąć tam również i nas. Izbę Celną w Warszawie reprezentował koordynator ds. CITES Piotr Tałałaj. Warto tu zauważyć, że do działania na rzecz uświadomienia społeczeństwa o zagrożeniach, jakie niesie za sobą przemyt zwierząt i wyrobów z nich, wcale nie trzeba nas mobilizować. Izba Celna w Warszawie bierze udział lub sama organizuje

Pani Minister Symonides a obok niej przedstawiciel Izby Celnej w Warszawie.

Fragment zorganizowanej przez izbę celną wystawy w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie.

– ekspozycje zatrzymanych „pamiątek”. Można by tu przytoczyć coroczny udział w wystawie „Cło-Granica”, organizację wystaw na Lotnisku im. F.Chopina w Warszawie, w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie czy wspomniany wcześniej cykl wykładów dla dzieci szkolnych, a także wykłady dla studentów wielu warszawskich wyższych uczelni. Nie sposób pominąć

także setek zarekwirowanych wyrobów ze skór, rogów lub kości słoniowej, które każdego roku „zasilają” magazyny Izby Celnej w Warszawie.

Witold LISICKI
Rzecznik Prasowy
Izby Celnej w Warszawie

Ochrona zabytków – dwudniowe szkolenie we Wrocławiu

Pzba Celna we Wrocławiu była organizatorem ogólnopolskiego szkolenia dla koordynatorów do spraw ochrony zabytków, które odbyło się we Wrocławiu w dniach 02 – 03.06.2004 roku. Szkolenie udało się przygotować i zrealizować dzięki współpracy z Dolnośląskim Centrum Ochrony Dóbr Kultury Thesaurus.

Program dwudniowego seminarium był co prawda bardzo napięty ale także niezwykle atrakcyjny. W pierwszym dniu uczestników gościł wrocławski Zakład Narodowy im. Ossolińskich. Jego pracownicy przygotowali cykl niezwykle pasjonujących wykładów i prezentacji poświęconych dziełom sztuki: rysunkom, obrazom, grafice, starodrukom,

współpracy i wymiany informacji ze Strażą Graniczną.

W drugim dniu uczestnicy szkolili się w murach Arsenалу – Muzeum Miejskiego Wrocławia. Tu z kolei wysłuchali wykładów o broni białej i palnej. Uwieńczeniem wrocławskiego szkolenia było spotkanie z Pawłem Skrzywankiem z Krajowej Rady Ochrony Zabytków, który przedstawił długofalową politykę państwa w zakresie dóbr kultury.

Kolejne szkolenie tego typu zaplanowano już tradycyjnie także we Wrocławiu na jesień.

Arkadiusz BARĘDZIAK
Rzecznik Prasowy
IC Wrocław

rękopisom, oraz monetom i medalom. Dla uczestników, wśród których obecni byli funkcjonariusze z wydziałów zwalczania przestępczości celnej i mobilnych grup kontrolnych, i więc tych, którzy dokonują bezpośrednich kontroli, niezwykle cenne były informacje dotyczące szczegółów pozwalających na wstępne rozpoznanie przedmiotów zabytkowych. Obecni byli również przedstawiciele Ministerstwa Finansów i Policji.

Zainteresowaniem cieszył się również wykład poświęcony zagadnieniom prawnym związanym z wywożeniem dzieł sztuki i przedmiotów zabytkowych z Polski, oraz propozycjom praktycznych rozwiązań w związku z kontrolą dokonywaną przez celników. Innym, nie mniej ważnym aspektem były zmiany w przepisach karnych jak i nowe kierunki

Rocznica września – Korpus Ochrony Pogranicza

7 bliża się kolejna rocznica września 1939 r., rocznica wybuchu II Wojny Światowej, w której zginęło tak wielu Polaków, żołnierzy, policjantów, funkcjonariuszy Straży Granicznej i Służby Celnej oraz przede wszystkim, ludności cywilnej.

W ubiegłym roku, uczestnicząc w obchodach rocznicy września 1939 r. zorganizowanych przez Służbę Celną w Kałdowie i Szymankowie, zastanawiałem się nad stratami jakie poniosły polskie służby graniczne we wrześniu i październiku 1939 r. walcząc z wojskami hitlerowskimi i sowieckimi, ilu funkcjonariuszy zginęło, zostało rozstrzelanych lub zamęczonych w niemieckich obozach koncentracyjnych i sowieckich łagrach.

Niestety brak jest bliższych informacji o funkcjonariuszach celnych poległych w 1939r. Dużo więcej danych mamy o losach żołnierzy i oficerów, innej formacji granicznej – Korpusu Ochrony Pogranicza.

Korzystając z okazji chciałbym przybliżyć czytelnikom „Wiadomości Celne” trochę informacji o tej formacji, która przez prawie 15 lat, w latach 1924- 1939 chroniła polską granicę, ściśle współpracując z celnikami w zwalczaniu przemytu, towarów i ludzi. Korpus Ochrony Pogranicza, zorganizowany na wzór wojskowy, szczególnie na granicy wschodniej, wykonywał praktycznie wszystkie zadania Straży Granicznej i Służby Celnej.

Ze względu na specyfikę granicy wschodniej (granicą z państwem wrogo nastawionym do Polski i wysyłającym do niej licznych agitatorów komunistycznych i dywersantów) funkcjonariusze celni i graniczni nie byłoby w stanie zabezpieczyć granicy.

W połowie lat 20-tych skomplikowana sytuacja społeczno – polityczna i ekonomiczna na granicy wschodniej wpłynęła na decyzję władz państwowych o utworzeniu specjalnego korpusu wojskowego dla ziem wschodnich – Korpusu Ochrony Pogranicza. Formacje graniczne poprzedzające KOP były w zasadzie bezsilne wobec rosnącej liczby napadów zbrojnych band. Tylko od stycznia do września 1924r. odnotowano 189 większych napadów rabunkowych i dywersyjnych oraz 28 zamachów sabotażowych. W tej sytuacji w sierpniu 1924r. na posiedzeniu Komitetu Politycznego przy Radzie Ministrów zapadła decyzja o powołaniu korpusu granicznego dla ziem wschodnich, zorganizowanego na sposób wojskowy, w celu położenia kresu działalności zbrojnych band i zaprowadzania spokoju na pograniczu. 12 września 1924r. Ministerstwo Spraw Wojskowych wydało rozkaz o utworzeniu Korpusu Ochrony Pogranicza. Na jego czele stanął gen. dyw. Henryk Minkiewicz-Odrowąż. Formowanie Korpusu, który przyjął strukturę wojskową zakończono w roku 1926 choć właściwie przez cały okres jego istnienia często dochodziło do różnorodnych przekształceń strukturalnych. Na czele KOP stało dowództwo, któremu podlegało 6 brygad w skład których wchodziły bataliony i szwadrony kawalerii. Najmniejszą jednostką organizacyjną było 357 strażnic.

Do zadań KOP należało:

- strzeżenie nienaruszalności znaków i urządzeń granicznych;
- niedopuszczenie do nielegalnego przewozu i przetrzutu towarów przez granicę;
- niedopuszczenie do nielegalnych przekroczeń przez granicę;
- zwalczanie przemytnictwa i wykroczeń skarbowych;
- współdziałanie z organami wojska w dziedzinie obrony państwa.

Tylko do końca 1924 r. żołnierze KOP zatrzymali ponad 5 000 osób, które nielegalnie chciały przekroczyć granicę do Rosji lub Polski. Odparli 89 bandyckich napadów.

W 1927 r. zapadła decyzja, by KOP objął ochroną niewielkie odcinki granicy polsko – niemieckiej. W roku 1928 ogólna długość odcinka granicy państwowej ochranianej przez KOP wynosiła ponad 2334 km, a na jeden km ochranianej granicy średnio przypadało około 11 żołnierzy. KOP liczył blisko 25 tys. żołnierzy i oficerów. Żołnierze Korpusu ochraniaли granice poprzez system posterunków, patroli, zasadzek, obław oraz pracę wywiadowczą. Kolejnymi dowódcami KOP byli: gen. dyw. Stanisław Tessaro, a następnie płk. późniejszy gen. bryg. Jan Kruszewski. Ostatnim dowódcą KOP od sierpnia 1939r. był gen. bryg. Wilhelm Orlik-Ruckeman.

W latach 1929-37 przeprowadzono wiele zmian organizacyjnych. Między innymi wszystkie jednostki KOP począwszy od strażnicy aż po brygadę przyjęły nazwy miejscowości, a w przypadku brygad nazwy geograficzne regionów w których stacjonowały. Część jednostek przeformowano, utworzono kilka nowych. Wprowadzono pododdziały saperów i artylerii.

W grudniu 1938 r. Straż Graniczna przekazała KOP ochronę części granicy z Rumunią. Od lutego 1939 r. cała granica polsko – rumuńska podlegała pod KOP.

Na dzień 31.12.1938 r. organizacja KOP przedstawiała się następująco: 3 brygady (Gród, Polesie, Podole), 8 pułków (Wilno, Głębokie, Wilejka, Wołożyn, Snów, Sarny, Zdołbunów, Karpaty), 27 batalionów granicznych, 6 batalionów odwodowych, batalion specjalny „Sarny”, 12 szwadronów kawalerii, dywizjon artylerii lekkiej „Czortków”, 2 baterie artylerii lekkiej, 6 kompanii saperów itd. Stan liczebny Korpusu Ochrony Pogranicza wynosił około 29 900 osób. W marcu 1939 r. pułk Karpaty objął również ochroną powstałą po rozpadzie Czechosłowacji, granicę polsko – węgierską.

Zgodnie z planem „Z” (Zachód), na wypadek wojny z Niemcami, część sił KOP miała być bazą dla organizacji jednostek WP. Stąd tworzone oddziały Wojska Polskiego otrzymały z KOP przeważającą część kadry, żołnierzy i sprzętu. Całą artylerię przekazano dla jednostek nowoformowanych. W dniu 01.09.1939 r. KOP liczył około 28 tys. nie najlepiej wyposażonych i wyszkolonych (najlepsze jednostki wraz z wyposażeniem przekazano do WP) żołnierzy i oficerów.

TAK DAWNIEJ BYWAŁO

Tuż przed wybuchem II Wojny Światowej żołnierze i oficerowie KOP ochraniaли granicę od styku Polski, Litwy i Prus Wschodnich na północy przez linie graniczną z Litwą, Łotwą, Związkiem Sowieckim, Rumunią, Ukrainą Zakarpacką, Węgrami i okupowaną przez Niemców Słowacją do Wisłoki.

W marcu – kwietniu 1939 r. kilkanaście jednostek KOP m. in. grupy operacyjne gen. Kruszeńskiego i Łukowskiego przesunięto na granicę zachodnią i północną. Na Hel skierowano batalion KOP „Sienkiewicz”.

W latach 1924 – 1939 liczba zatrzymanych za różne przestępstwa graniczne na wschodniej granicy wynosiła od 1500 do 3000 osób rocznie. W II Rzeczypospolitej Korpus Ochrony Pogranicza odniósł duże sukcesy na polu zwalczania przemytu.

Po 1 września, oddziały te brały udział w bojach z hitlerowcami. Przemysł na granicy sowieckiej praktycznie zlikwidowano. Gorzej było na granicy z Litwą, Łotwą czy Rumunią. Ale i tutaj odnoszono duże sukcesy. M.in. w 1935 tylko na granicy litewsko-polskiej ujawniono ponad 20 wielkich gangów przemytniczych, przemycających – bydło, pieprz i ziele angielskie, spirytus, sacharynę, tytoń. W latach 30-tych oddziały KOP ujawniły przemysł o wartości ponad 800 000 złotych, zatrzymując blisko 10 000 przemytników.

Po 1 września 1939 roku, oddziały KOP stanęły do walki z najeźdźcą. Na zachodzie i północy wspólnie z Wojskiem Polskim, a na wschodzie praktycznie w osamotnieniu. Kiedy 17 września 1939 roku Armia Czerwona przekroczyła w sile 2 Frontów: Białoruskiego i Ukraińskiego (łącznie 750 tys. żołnierzy), granicę wschodnią RP, to na jeden batalion KOP przypadał korpus sowiecki. Oddziały i pododdziały KOP stoczyły wiele walk i potyczek z Armią Czerwoną. Żołnierze KOP

bronili m.in. Wilna i Grodna. Po upadku tych miast część oddziałów wycofała się do Puszczy Augustowskiej, gdzie broniły się do 24 września, po czym widząc bezsens dalszej walki z przeważającymi siłami wroga, przekroczyły granicę litewską. Na uwagę zasługują walki w obronie fortyfikacji pod Sarnami, bitwa pod Szackiem i wiele innych. Ostatnią bitwę żołnierze KOP pod dowództwem gen. W. Ruckemana stoczyli pod miejscowością Wytyczne 1 października 1939 r. Brak amunicji, sprzętu, wyczerpanie żołnierzy spowodowało, że Ruckeman zwolnił żołnierzy z przysięgi i rozwiązał licząc około 3 tys. żołnierzy zgrupowanie. Jednak część z nich przebiła się do Grupy Operacyjnej „Polesie” i brała udział w ostatnich walkach Wojska Polskiego.

Podczas walk z oddziałami sowieckimi wielokrotnie po rozbiciu poszczególnych jednostek KOP, oficerowie i podoficerowie byli często natychmiast rozstrzeliwani. Tak zginęli m.in. dowódca Brygady „Polesie” płk Różyci-Kołodziejczyk, dowódca batalionu „Dawigródek” mjr. J. Tomaszewski, dowódca kompanii cekaemów kpt. Bronisław Orłowski.

Liczna grupa żołnierzy i oficerów podzieliła tragiczny los wojskowych, policjantów i urzędników państwowych na terenach zajętych przez wojska sowieckie i przyłączone po zakończeniu działań wojennych do Związku Sowieckiego. Według niepełnych danych w obozach w Katyniu (zginęli tu m. in. mjr Jan Szabłowski – dowódca batalionu KOP „Dederkały” czy kpt. Konstanty Anton, dowódca szwadronu kawalerii KOP „Krasne”), Kozielsku, Ostaszkowie i Starobielsku zostało zamęczonych ponad 630 żołnierzy i oficerów Korpusu Ochrony Pogranicza.

Marcin WOŹNICZKO

Poniżej zamieszczamy wybór z utworów / wierszy naszego kolegi celnika. Nasze łamy są dla Was otwarte. (red.).

Los celnika

Przez pola i lasy, bezdroża, szuwary,
Smutny, przygarbiony idzie celnik stary.
Wiek mu dodaje matowa toń cery.
On niedawno skończył lat czterdzieści cztery.
W urzędzie już nie ma dla niego posady.
Nigdzie go nie przyjmą. Wszędzie są układy.
Ciężko mu się idzie. Buty ma dziurawe.
Nogi skaleczone i odciski krwawe.
Ubrany jest w spodnie mocno połatane.
Sweter, bluzę, kurtkę – jak on potargane.
Urząd mu zostawił to smutne okrycie
Dziękując za pracę, zmienił jego życie.
Skąd idziesz i dokąd, i gdzie się znajdujesz?
Powiedz coś o sobie. Czy dobrze się czujesz?
Czuję się, jak widać. Ciężko mi się żyje.
Dzisiaj jem niewiele i niewiele piję.
Kiedyś było picia, jadła pełne stoły.
Dzisiaj nic już nie mam. Dzisiaj jestem „goły”.
Pracę miałem dobrą i byłem uczciwy,
Pracy swej oddany, czasem nadgorliwy.
Wciąż przeprowadzałem sumiennie kontrolę,

Niektórzy mówili: „puknij się po czoło,
Czy ty ślepy jesteś na polskie układy?”
„Ty na pewno myślisz – nie stracisz posady,
Bo ci rząd obiecał do emerytury
Będziesz wciąż celnikiem i nie zmienisz skóry.
Obudź, że się wreszcie, patrz za kapitałem!”
Ale ja niestety swe życie przespałem.
Bo ja zapomniałem, że takie jest życie,
Myśli o swym brzuchu ten, co przy korycie.
Obiecuję wiele, słów nie dotrzymuję,
Nic się nie tłumaczy, wcale nie żałuje
Teraz do widzenia. Biorę swój tobolek
I cicho wspominam swój stracony „stołek”.
Tyle obiecali! Takie zapewnienia!
Nagle – „żegnaj Genia, świat się ciągle zmienia”
Chociaż jest mi smutno, nie narzekam wcale, Na-
wet ten swój żywot to troszeczkę chwałę. Dziś
mam dużo czasu i powietrze świeże,
Jeśli chcę to idę, jeśli chcę, to leżę.

Celina

Tu w urzędzie wszyscy mówią o dziwnej
dziewczynie,

O tej jednej, tajemniczej i dziwnej Celinie.
Gdy Celina przyszła do nas prosto z komputera
Każdy petent kłął pod nosem –
„a niech ją cholera!”
Bo Celina się naśmiewa, wstrzymuje odpawy
I nie widać w tej Celinie, choć cienia poprawy.
Kiedyś klient przyszedł z rana, zmykał już
w południe
Dziś Celina dwa dni trzyma (biedny klient
chudnie).
Stoją ludzie w poczekalni, ciemno już na dworze.
Słychać ciągłe narzekania – „gorzej być nie może!”
Ale w błędzie są klienci, nie znają Celinę
Te małe dotychczasowe trudności, to kpiny.
Wnet Celina pokazała, na co stać ją jeszcze.
(Ja wyszedłem wcześniej z pracy, bo trzęsły
mną dreszcze).
Naczelnik się zamknął szybko, zastępcy uciekli,
Bo petenci na Celinę naprawdę się wściekli
Na dodatek, tam agenci zadymę robili
I przed stojących w kolejce sprawy donosili.
Jedną sprawę można przeżyć, ale nie czterdzieści!
To w spokojnej klienteli pewnie się nie zmieści.

Izba Celna w Poznaniu

Urząd Celny w Poznaniu

Urząd Celny w Pile

Oddział Celny Port Lotniczy

Urząd Celny w Lesznie

Urząd Celny w Kaliszu